

Aleg. 26.

S p r a w o z d a n i e

o kosztach sanitarnych, szczepienia ospy i o powiększeniu sił
lekarskich w kraju.

WYSOKI SEJMIK!

Na posiedzeniu z dnia 2. Kwietnia 1876. powziął Wysocki Sejm następującą
uchwałę :

„Wzywa się Wydział krajowy:

1) ażeby sprawę uregulowania szczepienia ospy, służby sanitarnej z oka niespa-
szczał i żeby się starał o możliwe obniżenie wydatków rubryki IV. i V. funduszu krajo-
wego, tudzież o jak najściślejszą ich kontrolę;

2) ażeby ile to być może, oddzielne prowadził rachunki wydatków z powodu
zarazy księgosuszu ponoszonych i takowe w zamknięciu rachunków pod osobną pozycją
wykazywał;

3) ażeby po dokładnem zbadaniu całej sprawy, na przyszłej sessyi przedstawił
Sejmowi cały jej przebieg z odpowiedniami wnioskami.“

Przebieg całej tej sprawy po dokładnem jej zbadaniu jest następujący :

W Galicyi szczepiono, od czasu zaprowadzenia krowianki do szczepienia, co rok
w każdej gminie.

Do pokrycia dotyczących kosztów była ustanowioną taksa za śluby; gdy jednak
z tej wykazany fundusz nie dostarczył środków potrzebnych, zarządziło byle c. k. Guber-
nium dnia 21. Kwietnia 1818. L. 20312, ażeby w każdej gminie tylko co trzy lat szcze-
pienie ospy przedsięwzięte było. Za czasów wolnego miasta Krakowa istniał i tam przepis
corocznego szczepienia. To coroczne szczepienie ustało tam w roku 1853. z zaprowadzeniem
odnośnych ustaw austriackich.

Zmiany te zostały spowodowane względami finansowemi i staraniem nieprzekro-
czenia prelimitowanej rocznej kwoty na szczepienie ospy (*Impffond*). W ten sposób wyko-

nywano szczepienie ospy według instrukcyi rządowej. Fundusz szczepienia ospy jako dotowany z funduszu kameralnego, istniał aż do roku 1852.

W myśl wydanej dekretem kancelaryi nadwornéj z dnia 9. Lipca 1836. l. 13192 instrukcyi szczepienia ospy, i reskryptu ministeryalnego z dnia 14. Marca 1849. (dz. u. p. p. Nr. 165) został ten fundusz dotowany z nowo utworzonego funduszu krajowego a to: począwszy od roku 1852.

Budżet funduszu krajowego na rok 1852. został zatwierdzony rozporządzeniem ministeryalnem z dnia 24. Kwietnia 1852. L. 13766/1232 w skutek sankcyi Najjaśniejszego Pana z dnia 11. Kwietnia 1852.

Fundusz szczepienia ospy jako dotowany z funduszu krajowego istniał do 31. Sierpnia 1857, zaś od 1. Września 1857, stanowił rubrykę stałą w funduszu krajowym, a to: w skutek reskryptu c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 20. Marca 1857. L. 3803. (przy uchwale instrukcyi dla funduszu krajowego).

W roku 1866. przy objęciu funduszków i zakładów krajowych w zarząd Reprezentacyi krajowej, były wydatki na szczepienie ospy i sanitarne, na dwie rubryki układem normowane, który po wzajemnych rokowaniach między Wydziałem krajowym i Rządem na podstawie protokołu pertraktacyi z dnia 7. Lipca L. 866., przedsięwziętej w skutek reskryptu Ministerstwa z dnia 25. Września 1862. L. 4160, tudzież uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 23. Stycznia 1866. — przyszedł do skutku.

Według układu tego, wydatki podróży lekarzy szczepiących, z powodu letniego szczepienia ospy ochronnej, dalej z powodu powtórnego szczepienia (rewakcynacya) tudzież nadzwyczajnego szczepienia, mają być całkowicie z funduszu krajowego opędzane. Wydatki te są: koszt utrzymania krowianki i koszt dyet i należitości milowej, dla lekarzy ospe szczepiących.

Inny stosunek zachodzi przy wydatkach sanitarnych, t. j. przy wydatkach podróży, z powodu wybuchu zarazy ospy między ludźmi tudzież między owcami, i innych epidemij, zarazy bydła i t. p.

Fundusz krajowy ponosi wtenczas koszt podróży urzędujących lekarzy (t. j. podwód — później milowe i ekstrapocztę dla urzędników państwowych) i $\frac{1}{3}$ część kosztów za lekarstwa dla ubogich chorych epidemicznych, niemniej koszt zamknięcia granic przez wojsko, w czasie zarazy na bydło.

Dyety urzędujących lekarzy ponosi skarb państwa.

Układ ten obowiązywał Wydział krajowy, pomimo że tenże nie miał żadnego wpływu na zarządzenia w szczepieniu ospy i sanitarnych. Wprawdzie został Wydziałowi krajowemu odezwą c. k. Namiestnictwa z dnia 27. Czerwca 1866. L. 32639 w skutek polecenia c. k. Ministerstwa stanu z dnia 14. Kwietnia 1866, udzielony projekt nowego regulaminu, względem szczepienia ospy, jak allegat 1. świadczy, do objawienia zdania: czy i o ileby odpowiadały stosunkom i potrzebom kraju, rozporządzenia projektowanego regulaminu; Wydział krajowy odmówił jednak, według allegatu 2. udzielenia tego zdania, ze względu, że statut krajowy podobne objawienia zdań, nie wciągnął w zakres działalności Wydziału krajowego, a §. 19. statutu tego wyraźnie tylko Wysoki Sejm krajowy powołał do podobnych czynności.

Na wniosek posła Lipeczyńskiego z 29. Stycznia 1866. o wypracowanie projektu przez Wydział krajowy do urządzenia policji zdrowia, który w Sejmie nie został załatwiony, udał się Wydział krajowy odezwą z dnia 15. Listopada 1866. L. 1917, (allegat 3.) do c. k. Namiestnictwa z zapytaniem: w jaki sposób zamierza c. k. Rząd urządzić służbę sanitarną po wprowadzeniu c. k. władz administracyjnych; a gdy c. k. Namiestnictwo odezwą z dnia 21. Listopada 1866 L. 9392 odpowiedziało (allegat 4.), że Rząd ma zamiar ustanowić w każdym powiecie lekarzy z odpowiednim dla potrzeb ludności wiejskiej zakresem działania, podał Wydział krajowy przez członka swego Wn. Dra Smolkę na posiedzeniu

I. Allegat.

II. Allegat.

III. Allegat.

IV. Allegat.

dnia 26. Grudnia 1866. odpowiedź tę do wiadomości Wysokiego Sejmu, a to na interpe-
lację posła Lipczyńskiego, co się stało z jego wnioskiem o policyi lekarskiej.

Pomimo więc żadnego prawie wpływu na zarządzenia w sprawach sanitarnych, obowiązywał Wydział krajowy układ z Rządem z 7. Lipca 1866. do ponoszenia kosztów szczepienia ospy i sanitarnych i układ ten, a względnie przytoczone w nim rozporządzenia były przyczyną, że Wysoki Sejm przyjął na posiedzeniu dnia 27. Marca 1866. zgodnie z wnioskiem rządowym na wniosek komisji budżetowej w budżecie na rok 1866.

rub. IV. z preliminowaną kwotą	18126 zł.
„ V. „ „ „	9000 zł.

w budżecie na rok 1867.

przyjęto na posiedzeniu 23. Grudnia 1866. na wniosek komisji budżetowej
zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego

rub. IV. z kwotą	16126 zł.
a „ V. „ „	8000 zł.

a na posiedzeniu 7. Października 1868. wstawiono

do budżetu na rok 1868.

na wniosek komisji budżetowej bez dyskusji

rub. IV. z kwotą	17126 zł.
a „ V. „ „	29126 zł.

Dopiero na posiedzeniu 9. Października 1868. przy obradach nad
budżetem na rok 1869, wykreślił Wysoki Sejm z budżetu na rok

1869.

rub. IV. z preliminowaną kwotą	22000 zł.
a „ V. „ „	20000 zł.

na wniosek komisji budżetowej, z uwagi, że sprawa ta należy do zakresu działania państwo-
wego, że ustawy grudniowe (zasadnicze) zastrzegły całe ustawodawstwo sanitarne dla Rady
Państwa, że nakoniec fundusz krajowy nie może ponosić tych wydatków, skoro nie ma ża-
dnego wpływu na dział administracyjny tej gałęzi, zarządzanej wyłącznie przez organa
rządowe.

Jakkolwiek krok ten Wysokiego Sejmu nie doprowadził do pożądanego skutku,
tj. do uwolnienia funduszu krajowego od tego ciężaru, bo c. k. Namiestnictwo, zawiado-
mione o tej uchwale Wysokiego Sejmu odezwa z dnia 17. Listopada 1868. L. 12144 (alle-
gat 5.) wniosło pismem swoim z dnia 9. Stycznia 1869. L. 66235 (allegat 6.) protest
przeciw wykreśleniu z budżetu pomienionych kosztów, twierdząc, że fundusz krajowy prze-
szedł w porozumieniu z Reprezentacją krajową, na mocy wyż. wzmiankowanego układu,
pod zarząd Wydziału krajowego z przywiązaniem do niego ciężarami, a Reprezentacja kra-
jowa zobowiązała się w szczególności, zachowywać istniejące, cel i przeznaczenie funduszu
krajowego określające dyrektywy, dopóki te dyrektywy w drodze prawnej zmienione nie
będą, — że zresztą ta uchwała Wysokiego Sejmu, nie uzyskawszy Najwyższej Sankeyi,
nie ma mocy obowiązującej; że zatem, gdyby Wydział krajowy uiszczanie powyższych na-
leżytości wzbraniał, nie pozostałaby c. k. Namiestnictwu inna droga, jak tylko poszukiwać
zaspokojenia tych należytości bezpośrednio z funduszu krajowego, za pomocą obrachunku
w dotyczącej kasie rządowej; — jakkolwiek zresztą Wydział krajowy dalszą odezwa c. k. Pre-
zydium Namiestnictwa z dnia 23. Stycznia 1869. L. 404/pr. (allegat 7.) zawiadomionym
został, że i Najjaśniejszy Pan zatwierdzając budżeta na rok 1868 i 1869, rozporządzić ra-
czył, że uchwalone przez Wysoki Sejm wykreślenie z budżetu na rok 1869. niektórych ru-
bryk wydatków, bynajmniej nie uwalnia funduszu krajowego od ponoszenia tych wy-
datków; albowiem postanowienia pisma cesarskiego z dnia 14. Września 1852, co do pono-
szenia kosztów sanitarnych i szczepienia ospy, zostają nienaruszone; — to przecież krok

V. Allegat.
VI. Allegat.

VII. Allegat.

ten przyczynił się do tego, że Wydział krajowy uzyskał wpływ na zarząd administracyjny w sprawach szczepienia ospy i sanitarnych, a tem samem, mógł także wpłynąć na możliwe zaoszczędzenie odnośnych wydatków i uregulowanie dotyczących czynności administracyjnych — a to w dalszem przebiegu sprawy.

Wysoki Sejm przyjął na posiedzeniu 26. Października 1869, na wniosek komisyi budżetowej ponownie kosztą dotyczące w budżecie na rok 1870. —

w rubryce IV. z prelimitowaną kwotą 21126 złr.

V.

18126 złr.

zarazem wezwał Wydział krajowy, ażeby na przyszłej sessyi sejmowej przedłożył odpowiedni wniosek uwolnienia na przyszłość funduszu krajowego od ponoszenia tych kosztów; albowiem według brzmienia punktów rokowań i umowy zawartej przy odbiorze funduszu krajowych w zarząd Reprezentacyi krajowej, zmiany w sposobie ponoszenia kosztów tych rubryk, musiałyby być przez Wysoki Sejm uchwalone i do Najwyższej Sankeyi przedłożone.

W tym samym czasie została Wydziałowi krajowemu udzieloną w krótkiej drodze z bióra sejmowego petycja Wydziału powiatowego w Krakowie, wniesiona do Wysockiego Sejmu dnia 18. Września 1869. L. 97/S. o uchwalenie ustawy, aby ospa u dzieci w każdej gminie corocznie na wiosnę szczepioną była, do załatwienia.

Otóż ta petycja, w połączeniu z poleceniem Wysockiego Sejmu z 26. Października 1869, była powodem, że Wydział krajowy zasięgnął odezwy z dnia 18. Grudnia 1869. L. 14506 (allegat 8.) tak od c. k. Namiestnictwa jako też od wszystkich Wydziałów krajowych Przedlitawii potrzebne wyjaśnienia, a gdy takowe zostały mu udzielone, przedstawił Wydział krajowy w odezwie do c. k. Namiestnictwa z dnia 11. Listopada 1872. L. 8415 (allegat 9.) w dokładnem i obszernem skreśleniu sprawy, cały stan rzeczy z prośbą, o wyjednanie u Rządu:

1) ażeby peryod szczepienia w Galicyi i Wielkiem Księstwie Krakowskiem z trzechletniego na coroczny został zmieniony i żeby część kosztów z tego wynikających ponoszona była przez skarb państwa, albo też —

ażeby cała sprawa urządzenia i przeprowadzenia szczepienia ospy była oddaną Reprezentacyi krajowej;

2) ażeby skarb państwa, przyczyniał się do pokrycia kosztów szczepienia ospy wydatków sanitarnych.

Powody w tej odezwie przez Wydział krajowy przytoczone, były następujące:

Że przeszło lat 30 we wszystkich krajach koronnych, oprócz Bukowiny, szczepienie ospy corocznie, w Galicyi zaś tylko co trzy lata się odbywało; — Galicya więc (nie licząc już niepowetowanych strat z zaniedbanej opieki nad bezpieczeństwem zdrowia) przez cały ten czas, była pociągana potrójnie do udziału w tych kosztach, do których reszta pomienionych krajów zaledwie w trzeciej części konkurowała, a więc żądanie jest słuszne, ażeby fundusz państwowy przyszedł teraz Galicyi w pomoc zobowiązaniem się do ponoszenia pewnej części wydatków na szczepienie ospy, które przez zaprowadzenie corocznego szczepienia, znacznie by się powiększyły.

Co się zaś tyczy wydatków sanitarnych, które obejmują koszta należytości miłowego dla lekarzy urzędujących z powodu epidemii i zarazy na bydło, tudzież koszta zamknięcia granic podczas zarazy księgosuszu, to wykazał Wydział krajowy statystycznie na podstawie przeprowadzonych ze wszystkimi Wydziałami krajowymi korespondencyi:

a) że galicyjski fundusz krajowy przeciętnie wydaje corocznie na te potrzeby daleko więcej, niż wszystkie inne kraje razem;

b) że wydatki te w Galicyi, co roku znacznie wzrastają, gdy przeciwnie w innych krajach się zmniejszają, a nareszcie co najważniejsze

VIII. Allegat.

IX. Allegat.

c) że w niektórych i do tego bardzo znacznych krajach jako to: w Dalmacyi, Austrii poniżej Anizy, w Salzburgu, w Styrii, w Morawii i w Czechach, wydatki te w całości lub w znacznej części skarb państwa ponosi, tak, że z tego tytułu fundusze krajowe tych krajów, nie mają żadnych zgół wydatków, albo tylko bardzo nieznaczne; na dowód tego dołączono do téj odezwy autentyczne pisma dotyczących Wydziałów krajowych.

Udowodniono także w téj odezwie, że Galicya jest faktycznie dla reszty krajów w Radzie Państwa reprezentowanych przedmurem przeciw epidemjom i epizocjom, a oprócz nieobliczonych z tego powodu strat i klęsk, dla odwrócenia takowych ponosić musi fundusz krajowy galicyjski znaczne wydatki, jakich fundusze krajowe reszty krajów nie ponoszą bądź dla tego, iż podobnych klęsk wcale nie znają, głównie zaś i dla tego, że wydatki, w znacznej części a nawet w zupełności z funduszków państwowych są pokrywane.

Na dwukrotne urgensa otrzymał Wydział krajowy dopiero odezwę z dnia 25. Lipca 1874. L. 34156 zawiadomienie c. k. Namiestnictwa (allegat 10.), że cała ta sprawa c. k. Ministerstwu przedłożoną została, a odezwą z dnia 24. Września 1874. L. 45169 (allegat 11.) zaintymowało c. k. Namiestnictwo Wydziałowi krajowemu reskrypt c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 14. Września 1874. L. 11724, według którego zarządzo-
no coroczne szczepienie ospy ochronnej w Galicyi i w Wielkiem Księstwie Krakowskiem, nie uwzględniono jednak wniosku Wydziału krajowego:

1) aby skarb państwa część kosztów powstałych z powodu szczepienia ospy ochronnej ponosił, a to z uwagi, że we wszystkich krajach koronnych przedlitawskich, koszta te w zupełności fundusze krajowe ponoszą;

2) aby w razie, gdyby skarb państwa do ponoszenia kosztów szczepienia przyczynić się nie mógł, sprawa zarządzania i przeprowadzania szczepienia ospy, przekazaną została Reprezentacyi krajowej, a to z powodu, że postanowienie takie sprzeciwiałoby się brzmieniu §. 2. ustawy z 30. Kwietnia 1870, którym sprawa ta zastrzeżoną została zakresowi działania rządowych władz administracyjnych.

Ze względu jednak na okoliczność, że fundusz krajowy w całości koszta szczepienia ponosi, oznajmiło c. k. Ministerstwo, że Wydziałowi krajowemu przysłużyć odpowiedni wpływ na sposób przeprowadzania szczepienia, a mianowicie, ustanowienie okręgów szczepienia, lekarzy i t. p., że zatem c. k. Namiestnictwo w sprawie téj, za wspólnem porozumieniem z Wydziałem krajowym postępować winno; w skutek czego c. k. Namiestnictwo zawezwało Radę zdrowia do przedłożenia projektu, w jaki sposób coroczne szczepienie ospy bez narażenia funduszu krajowego na ponoszenie zbyt znacznych kosztów, przeprowadzićby należało.

Na prośbę zaś Wydziału krajowego, zawartą w wyżej wzmiankowanej odezwie, ażeby skarb państwa przyczyniał się do ponoszenia kosztów sanitarnych, których inne kraje albo wcale nie ponoszą, albo bardzo nieznacznie się do tych wydatków przyczyniają, nie dało ani c. k. Ministerstwo ani c. k. Namiestnictwo żadnej odpowiedzi. Odezwą c. k. Namiestnictwa z 30. Listopada 1874. L. 56132 (allegat 12.) został Wydziałowi krajowemu udzielony projekt, wypracowany przez c. k. Radę zdrowia, w jaki sposób na przyszłość należałoby przeprowadzać szczepienie ospy ochronnej oraz rewakcynację, do zaopiniowania.

Opinię swą udzielił Wydział krajowy c. k. Namiestnictwu odezwą z dnia 19. Grudnia 1874. L. 25666 (allegat 13.) zasiągnąwszy zdania inspektora szpitali; w skutek której c. k. Namiestnictwo wydało do wszystkich c. k. starostw okólnik z dnia 29. Grudnia 1874. L. 61085 (allegat 14.).

Okólnikiem tym, zaprowadzono w porozumieniu z Wydziałem krajowym coroczne szczepienia ospy i przepis, w jaki sposób szczepienie to ma się przeprowadzać.

Zaprowadzono w każdym powiecie okręgi szczepienia, których jest 370 w całym kraju.

X. Allegat.

XI. Allegat.

XII. Allegat.

XIII. Allegat.

XIV. Allegat.

Na posiedzeniu z dnia 25. Maja 1875. wstawił Wysocki Sejm ponownie kosztu szczepienia ospy i sanitarne do budżetu krajowego i wezwał Wydział krajowy :

1) do ponownych rokowań z c. k. Rządem, aby wydatki sanitarne ponosił skarb państwa w całości, a względnie, aby się choć w części do powiększonych corocznem szczepieniem kosztów ospy ochronnej przyczynił;

2) ażeby przy ustanowieniu okręgów szczepienia i przy czynności prowadzenia kontroli, zastrzegł sobie należyty wpływ i w kierunku oszczędności dalsze rokowania z c. k. Rządem przeprowadził;

3) aby zasobniejsze gminy, a mianowicie znaczniejsze miasta, które dotąd żadnych na utrzymanie lekarzy nie ponoszą kosztów, zawezwał do przyjęcia na koszt gminy lekarzy i weterynarzy. Oraz wezwał Wysocki Sejm c. k. Rząd do powiększenia liczby lekarzy powiatowych i do ustanowienia posad powiatowych weterynarzy, niemniej do poczynienia stosownych zmian w urzędowej instrukcji o szczepieniu ospy (dekret kancelaryi nadwornej z dnia 9. Lipca 1836. L. 13192) a mianowicie, ażeby zatrzymano dotychczasowy objazd lekarzy po wsiach przy szczepieniu ospy i nie wprowadzano okręgów szczepienia z obowiązkiem zwożenia dzieci w miejsca zborne konkurencyjne.

O téj uchwale zawiadomiło biuro marszałkowskie dnia 25. Maja 1875. Wydział krajowy i podało jednocześnie całą treść uchwały do wiadomości Prezydium c. k. Namiestnictwa.

Gdy żadnej na to nieotrzymano odpowiedzi, wezwał Wydział krajowy odezwą z dnia 25. Stycznia 1876. L. 13753 c. k. Namiestnictwo (allegat 15.)

1) ponownie do rokowań, aby fundusz państwowy ponosił wydatki sanitarne w całości, a względnie przyczyniał się choć w części do powiększonych kosztów w corocznem szczepieniu ospy, z powodów w piśmie z 11. Listopada 1872. L. 8415 ex 1870 podniesionych,

2) o rychłe oznajmienie :

a) czy i jaka okazała się potrzeba zmiany nowych okręgów szczepienia ospy, z doświadczeń czynności w roku 1875. w téj mierze przeprowadzonych;

b) jaki, należałoby oznaczyć nieprzekraczalny termin dla lekarzy, peryod szczepienia ospy celem uchylecia nieodpowiedniego szczepienia w zimie, jako porze zupełnie nie stosownej ; jako też :

c) czy i jakieby można zaprowadzić oszczędności, oprócz już zarządzonych, a względnie, czy niebyłoby stosowniej znieść należytość milową przy szczepieniu ospy i epidemiach, a zaprowadzić podwody bezpłatne ;

3) o wykazanie miast znaczniejszych celem wezwania ich do przyjęcia stałego lekarza i weterynarza, a to na podstawie nowych okręgów szczepienia ospy ;

4) i o oznajmienie, czy i co c. k. Namiestnictwo zarządziło w sprawie :

a) pomnożenia lekarzy i ustanowienia posad weterynarzy powiatowych, jakoteż

b) co do potrzeby stosowniejszej instrukcji o szczepieniu ospy z wykluczeniem miejsc zbornych, a natomiast z obowiązkiem lekarza dojeżdżania w tym celu do każdej wsi.

C. k. Namiestnictwo odpowiedziało na te pytania odezwą z dnia 23. Lutego 1876. L. 4691 (allegat 16.):

1) że ponowienie rokowań z Rządem, aby fundusz państwowy ponosił wydatki sanitarne, a względnie przyczyniał się choć w części do powiększonych corocznem szczepieniem ospy kosztów, nie odniosłoby skutku, ponieważ c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych rozporządzeniem z dnia 14. Września 1874. L. 11724 nie przychyliło się do powyższego żądania Wydziału krajowego, postawionego w piśmie z 11. Listopada 1872. L. 8415;

2) że z doświadczeń poczynionych w roku ubiegłym, okazała się potrzeba zmiany niektórych okręgów szczepienia. ustanowionych w roku 1875, o czem Wydział krajowy po nadejściu sprawozdań c. k. Starostw szczegółowo zawiadomionym zostanie ;

XV. Allegat.

XVI. Allegat.

3) że zdaniem c. k. Namiestnictwa, należałoby miesiąc Październik oznaczyć, jako nieprzekraczalny termin do ukończenia szczepienia letniego, niemniej że pod tym względem c. k. Namiestnictwo w właściwym czasie poczyni odpowiednie zarządzenia;

4) że w obec znacznej drożyzny i smutnych stosunków materyalnych całej prawie ludności kraju naszego, obecnie niemożliwem jest zaprowadzenie jakiejkolwiek oszczędności w wynagrodzeniu lekarzy za czynność szczepienia i leczenia chorych, podczas panowania chorób nagminnych. Przy obecnie ustanowionem wynagrodzeniu bowiem, lekarze prywatni uchylają się od szczepienia, podając za powód liche wynagrodzenie, — skutkiem czego czynności tej w niektórych okręgach w roku ubiegłym przeprowadzić nie było można.

W razie zniesienia należitości milowej przy szczepieniu i epidemjach a zaprowadzenia podwód, żaden lekarz wolno praktykujący nie podjąłby się wykonania tych czynności, cały ciężar przeto spadłby na lekarzy powiatowych, którzyby zadaniu temu podołać nie mogli, a którym jako urzędnikom państwowym przysłuży prawo pobierania wyższej należitości milowej.

Przy zaprowadzeniu podwód, byłyby przeto koszta sanitarne jeszcze znaczniejsze, lekarze bowiem prywatni pobierają tylko zwykłą należitość milową;

5) że c. k. Namiestnictwo nie może wykazać Wydziałowi miast, które dotąd żadnych wydatków na utrzymanie lekarza nie ponoszą, pod tym bowiem względem nie prowadzi żadnej ewidencji;

6) że przeprowadzenie organizacyi służby zdrowia, w myśl ustawy z 31. Kwietnia 1870 jak się zdaje w krótkce nastąpi, a przytém zapewne pomnożoną także zostanie liczba posad weterynarzy powiatowych w Galicyi;

7) wreszcie zawezwano c. k. krajową Radę zdrowia do objawienia zdania, czy i o ile na podstawie poczynionych doświadczeń w roku 1875. instrukcyę szczepienia w tymże roku wydaną i Wydziałowi krajowemu odezwą z dnia 29. Grudnia 1874. L. 61085 udzieloną — zmieniłoby należało, że atoli już w przeszłorocznej instrukcyi szczepienia lekarzom polecono, aby celem dokonania szczepienia do każdej miejscowości dojeżdżali.

Z odezwy tej c. k. Namiestnictwa okazuje się, że rokowania z Rządem, aby fundusz państwowy ponosił wydatki sanitarne w całości, a względnie przyczyniał się choć w części do powiększonych corocznem szczepieniem ospy, kosztów, nie doprowadziły do żadnego rezultatu. Wydział krajowy nie mógł jednak poprzestać na tej odpowiedzi c. k. Namiestnictwa i zwrócił jeszcze odezwą z dnia 29. Grudnia 1876. L. 25953 (allegat 17.) uwagę tej władzy na tę okoliczność, że c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych w reskrypcie swoim z dnia 14. Września 1874. L. 11724 o kosztach sanitarnych nie wspomina. Wydział krajowy wezwał więc pomienioną odezwą c. k. Namiestnictwo przy dołączeniu odnośnych akt, o wyjednanie u c. k. Rządu postanowienia także co do kosztów sanitarnych i o zawiadomienie go o skutku.

Przy tej sposobności podniósł Wydział krajowy, że jeżeli Wysoki c. k. Rząd odmówił przyczynienia się do ponoszenia kosztów szczepienia z powodu, że koszta te wszystkie kraje koronne w całości ponoszą, to właśnie na tej samej zasadzie powinien uwolnić fundusz krajowy od ponoszenia kosztów sanitarnych, które inne kraje albo wcale nie ponoszą, albo do nich się z bardzo nieznaczną kwotą przyczyniają.

Dotychczas nieotrzymał Wydział krajowy żadnej odpowiedzi na tę odezwę; wszakże nie spuszcza sprawę tę z oka, poruszając takową równocześnie u c. k. Namiestnictwa.

Wydział krajowy nie omieszka, jak tylko nadejdzie odpowiedź c. k. Rządu, dodatkowo zdać sprawę w tym względzie Wysokiemu Sejmowi.

Tymczasem co do szczepienia ospy, cała nadzieja pozostała na odpowiednem ułożeniu instrukcyi, ażeby dojść do możliwych oszczędności przy terażniejszym sposobie szczepienia.

C. k. Namiestnictwo udzieliło Wydziałowi krajowemu odezwą z dnia 20. Marca 1876. L. 12564. wyciąg dosłowny z wywodu posiedzenia c. k. Rady zdrowia do objawienia zdania :

a) co do projektu zmienionej instrukcyi o szczepieniu ospy;

b) co do wniosku wprowadzenia premii za szczepienie ospy, z obietnicą wypracowania instrukcyi, tak co do zasad, na którychby podstawie takowe udzielano, jakoteż co do sposobu rozdawania takowych;

c) o zabezpieczenie krowianki u Dra. Lecha w ciągu miesiąca Maja dostarczyć się mającej.

XVIII. Allegat.

Wydział krajowy zasiągnąwszy opinię inspektora szpitali, udzielił c. k. Namiestnictwu zdania swego odezwą z dnia 2. Kwietnia 1876. L. 6970 (allegat 18.) i zabezpieczył dostarczenie krowianki u Dra. Lecha pod warunkami dotychczasowymi.

XIX. Allegat.

Odezwą z dnia 11. Kwietnia 1876. L. 16727 udzieliło nam c. k. Namiestnictwo załączony okólnik do c. k. Starostw, zawierający nową i obowiązującą instrukcję szczepienia ospy ochronnej (allegat 19.).

XX. Allegat.

Już zresztą okólnikiem z 21. Maja 1875. L. 19085 zarządziło c. k. Namiestnictwo (allegat 20.), że rewakynacja dekretem nadwornym z 30. Lipca 1840. L. 17742 podczas epidemij nakazana, odbywać się będzie odtąd równocześnie przy szczepieniu ospy, a według okólnika c. k. Namiestnictwa z dnia 16. Czerwca 1875. L. 29052 (allegat 21.) nawet w razie epidemij ograniczoną została tylko na miejscowość, w której epidemia wybuchła.

XXI. Allegat.

W odezwie wystosowanej do c. k. Namiestnictwa z dnia 2. Kwietnia 1876. L. 6970 (powyższy allegat 18.) zgodził się Wydział krajowy na ustanowienie czterech nagród w kwotach: 200, 180, 150 i 100 zł. w. a., dla lekarzy lub chirurgów, którzy się odznaczają przy szczepieniu ospy ochronnej.

XXII. Allegat.

W porozumieniu z Wydziałem krajowym, wydało c. k. Namiestnictwo załączoną instrukcję z dnia 19. Października 1876. L. 48986. (alleg. 22.), według której te nagrody lekarzom udzielane będą.

XXIII. Allegat.

XXIV. Allegat.

XXV. Allegat.

Wydział krajowy zawezwał pismem z 28. Maja 1876. (allegat 23.) i z dnia 13. Czerwca 1876. L. 14416 (allegat 24.) — jak załączony wykaz świadczy (alleg. 25.) — zwierzchności 51 zamożniejszych gmin względnie miast i miasteczek do wykazania, czyli utrzymują lekarzy i weterynarzy z funduszków gminy. Wykaz ten wyjaśnia, że prawie wszystkie te miasta mają swoich lekarzy, z wyjątkiem niektórych jak: Buczacz, Rawa ruska, Kałusz, Tyśmienica, które używają albo lekarzy powiatowych albo też lekarzy prywatnych miejscowych za każdorazowem wynagrodzeniem, lub roczną remuneracją.

Weterynarzy nie utrzymują gminy z wyjątkiem niektórych miejsc; zwyczajem jest bowiem w Galicyi, że dla braku weterynarzy, lekarze sprawują czynności weterynarzy.

Wydział krajowy podniósł więc w odezwie swojej do c. k. Namiestnictwa, że żadna nie zachodzi przeszkoda, ażeby w tych miastach, tak szczepienie ospy, jako też i inne czynności sanitarne przez lekarzy miejskich, względnie na koszt gminy, bezpłatnie sprawowane były.

XXVI. Allegat.

C. k. Namiestnictwo w odpowiedzi na powyższą odezwę, poszło jeszcze dalej; zawiadomiło bowiem Wydział krajowy odezwą z dnia 3. Marca 1877. L. 1574 (allegat 26.) że zestawilo na podstawie konskrypcyi lekarzy, dokonanej z dniem 1. Stycznia 1877, wykaz lekarzy miejskich, który do odezwę jest dołączony, i że udzieliło odpis takowego biurowi sanitarnemu z przypomnieniem, że w tymże wymienieni lekarze obowiązani są do bezpłatnego pełnienia czynności policyjno-lekarskich w miejscu zamieszkania, oraz że przy zarządzaniu dorocznego ochronnego szczepienia ospy, nie omieszka przypomnieć c. k. starostom, że lekarze miejscy są obowiązani, w miejscach zamieszkania dokonać szczepienia bezpłatnie,

jak to już w najnowszej instrukcyi z 11. Kwietnia 1876. L. 16727 §. 6, wyraźnie zastrzeżonem jest.

Wykaz ten zawiera 110 miast i miasteczek.

Wydział krajowy udał się na wniosek oddziału rachunkowego (allegat 27.), odezwą z dnia 15. Lipca 1876. L. 18687 do c. k. Namiestnictwa (allegat 28.) o zarządzenie, ażeby lekarze delegowani do komisij sanitarnych, składali rachunki kosztów podróży oddzielnie:

- a) za wypadki epidemii;
- b) „ „ zarazy księgosuszu;
- c) „ „ innej zarazy bydła —

ażeby można z 1. Stycznia 1877. zaprowadzić osobną ewidencję wydatków, ponoszonych z powodu zarazy na bydło.

Gdy c. k. Namiestnictwo w tym względzie, jak (allegat 29.) świadczy, wszystko co żądano zarządziło, zaprowadzono więc od 1. Stycznia 1877. oddzielny rachunek z powodu zarazy księgosuszu.

Skreśliwszy więc tym sposobem cały przebieg sprawy, przystępuje Wydział krajowy do szczegółowej odpowiedzi na polecenie Wysokiego Sejmu z dnia 22. Kwietnia 1876, przytoczonego na wstępie tego sprawozdania. —

Akta wykazują:

ad 1) że Wydział krajowy uregulowania szczepienia ospy z oka nie spuszczał, że uregulowanie to faktycznie już nastąpiło przez zaprowadzenie corocznego szczepienia — okręgów szczepienia i przez wydanie instrukcyi z dnia 11. Kwietnia; że jakkolwiek c. k. Rząd nie przyczynił się do ponoszenia kosztów szczepienia ospy, a co do kosztów sanitarnych nie dał odpowiedzi, to instrukcyja sama uwzględniła wszelkie okoliczności, które przyczyniać się będą do znacznych oszczędności przy kosztach szczepienia ospy; nie mniej należy się także spodziewać znacznych oszczędności, przez zaprowadzenie w 110 miastach i miasteczkach bezpłatnego pełnienia czynności policyjno-lekarskich przez lekarzy miejskich.

Co do kosztów sanitarnych oczekuje Wydział krajowy, jak już wyżej wspomniano, odpowiedzi c. k. Rządu i zastrzega sobie przedstawienie tej sprawy odrębnem sprawozdaniem.

Uregulowanie służby sanitarnej zależy od organizacyi służby zdrowia przez Rząd.

Już odezwą z dnia 23. Lutego 1876. L. 4691 zawiadomiło c. k. Namiestnictwo Wydział krajowy, że organizacyja ta w myśl ustawy z dnia 30. Kwietnia 1870. wkrótce nastąpi i że przytem zostanie zapewne pomnożoną liczba posad lekarzy i weterynarzy powiatowych.

Odezwą zaś z dnia 27. Stycznia 1877. L. 694/pr. (allegat 30.) udzieliło Prezydium c. k. Namiestnictwa Wydziałowi krajowemu zestawiony projekt co do ilości ustanowić się mających okręgów sanitarnych, w celu przeprowadzenia organizacyi lekarzy powiatowych, z prośbą o objawienie zdania w myśl §. 7. ustawy z dnia 30. Kwietnia 1870, czyli zgadza się na ilość okręgów sanitarnych, wymienioną w tym projekcie, jako też i na połączenie podanych powiatów politycznych w okręgi sanitarne.

Projekt ten, który miał być podstawą dla c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych do ustanowienia c. k. rządowych posad lekarzy powiatowych, zawiera 60 okręgów sanitarnych, a zatem o 14 mniej, aniżeli kraj posiada okręgów politycznych powiatowych. Dwanaście okręgów sanitarnych mieści w sobie po dwa okręgi polityczne, a jeden obejmuje aż trzy.

Wydział krajowy postanowił dnia 6. Lutego 1877. L. 3162 z przyczyn w tej odezwie (allegat 31.) przytoczonych, oświadczyć c. k. Prezydium Namiestnictwa zdanie, iż łączenie powiatów politycznych w jeden okręg sanitarny, byłoby dla stosunków tutejszokrajowych wcale niekorzystnem, i że okazuje się konieczna potrzeba zastosowania okręgów sanitarnych do istniejących powiatów politycznych w liczbie 74.

XXVII. Allegat.

XXVIII. Allegat.

XXIX. Allegat.

XXX. Allegat.

XXXI. Allegat.

Przeciw tak rozległym okręgom sanitarnym przemawiają bowiem przeważnie względy na fundusz krajowy, który ponosi kosztą podróży w sprawach sanitarnych. Objazdy tak wielkich przestrzeni pomnożyłyby znacznie dotychczasowe na ten cel wydatki, a to tem bardziej, ile że lekarze okręgowi mieliby prawo do żądania zwrotu kosztów podróży w stosunku expapoczty, a nie w stosunku milowego, jak dotychczas lekarze wolno praktykujący, do tych czynności używani, pobierają.

Spodziewać się zresztą należy, że c. k. Rząd przy téj organizacyi przystąpi także do organizacyi służby zdrowia w gminach i uwzględni uchwałę Wysokiego Sejmu z dnia 10. Stycznia 1874, którą udzielono c. k. Rządowi zasady do uwzględnienia przy ułożeniu dotyczącego projektu, a mianowicie:

- a) że okręgi zdrowotne winny obejmować około 15000 mieszkańców;
- b) że urządzenie służby zdrowia ma być zastosowane także do obszarów dworskich — wyrażając zresztą przekonanie, że skarb państwa powinien się przyczyniać do utrzymania służby zdrowia w gminach.

Co do kontroli, to ta jest ustanowiona przez zaprowadzenie w porozumieniu z Wydziałem krajowym okręgów szczepienia ospy i przez wzmiankową instrukcyę — a partykularze sprawdza oddział rachunkowy Wydziału krajowego.

ad 2) Zaprowadzenie oddzielnych rachunków wydatków, z powodu zarazy księgosuszu ponoszonych, i uwidocznienie takowych w zamknięciach rachunków pod osobną pozycyą — nastąpiło już wedle powyższego allegatu 29. z początkiem roku 1877. —

ad 3) Gdy nie pozostaje w obec skreślonych okoliczności nic więcej do postanowienia,

Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy przyjąć do wiadomości niniejsze sprawozdanie.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 10. Marca 1877.

Przewodniczący:

Oktaw Pietruski w. r.

Zastępcą Marszałka krajowego.

Sprawozdawca:

Maciej Zenon Serwatowski w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Odpis odezwy c. k. Namiestnictwa

we Lwowie

do Wydziału krajowego

z dnia 27. czerwca 1866. L. 32639.

Entwurf.

Oceniając postęp w umiejętnościach lekarskich, zarazem uwzględniając zmiany w politycznej administracyi Państwa, c. k. rząd uznał konieczność wydania nowego regulaminu względem szczepienia ospy. — Z polecenia Jego Excellencyi c. k. Ministra stanu z dnia 14. kwietnia r. b. do L. 7140 c. k. Namiestnictwo ma zaszczyt przesłać projekt takiego regulaminu Świątnemu Wydziałowi krajowemu z uprzejmem wezwaniem, aby zechciał objawić zdanie: czy i o ileby odpowiadały stosunkom i potrzebom kraju rozporządzenia projektowanego regulaminu, lub jakie zmiany albo uzupełnienia wypadałoby uczynić.

D. j. w.

Subalegat do I. Alegatu L. W. kr. 742/1877.

Entwurf einer neuen Impf-Ordnung.

§. 1. Die Schutzpockenimpfung gewährt erfahrungsgemäss den grösstmöglichen Schutz gegen die Erkrankung an den Blattern. Aus diesem Grunde ist es nicht allein für Jedermann empfehlenswerth, sich selbst der Impfung zu unterziehen, sondern es soll sich Jeder insbesondere in seinem Gewissen für verpflichtet erachten, die Impfung auch an seinen Pflegebefohlenen ausführen zu lassen.

§. 2. Die Oberleitung des Geschäftes der Schutzpockenimpfung führt die Staats-Verwaltung.

§. 3. In den einzelnen Ländern wird dasselbe von der Landesstelle mittelst des bei derselben angestellten Landesmedizinalrathes, in den Bezirken vom Bezirksamte mittelst des Bezirksarztes geleitet.

§. 4. Zur Ausführung der Schutzpockenimpfung sind nur zur Praxis berechnigte Aerzte und Wundaerzte befähiget.

§. 5. Die Schutzpockenimpfung wird vollzogen:

- a) von (öffentlichen) Impfarzten;
- b) von Privatärzten.

§. 6. Es muss daher gesorgt werden, dass immer guter, so viel als möglich frischer Schutzpockenstoff vorrätig sei. Diess liegt in der Hauptstadt dem Landesmedizinalrath, im Bezirke dem Bezirksarzte ob. Zu diesem Ende soll an dem Orte, wo die Landesstelle ihren Sitz hat, das ganze Jahr hindurch geimpft und auf diese Art eine eigene Impfungsanstalt unterhalten werden, in welcher der Impfstoff theils aufgesammelt, theils sogleich fortgepflanzt wird. Nichts desto weniger ist es die Pflicht jedes Bezirks- und jedes Impfarztes, besonders in den grösseren Impfbezirken, diess auch seinerseits nach Möglichkeit zu thun. Dieselben haben sich gegenseitig im Falle des Bedarfes Lymphe mitzutheilen, und nur, wenn ihr eigener Vorrath ausgeht, den benötigten Impfstoff von der Landesimpfungsanstalt zu beziehen.

§. 7. Allen (öffentlichen?) Impfarzten muss der Impfstoff, den sie für die öffentlichen Impfungen benötigen, unentgeltlich übergeben oder übersendet werden.

§. 8. Alljährlich im Frühjahr soll eine öffentliche unentgeltliche Impfung an möglichst vielen Orten im Lande vorgenommen werden. Diese Orte (s. g. Impfconcurrentzorte) bestimmt die Landesstelle im Einvernehmen mit dem Landesauschusse, so wie sie auch die im Umkreise desselben gelegenen Ortschaften bestimmt, die diesem Concurrentz-Orte zugeheilt sind.

§. 9. Die öffentlichen Impfungen werden vollzogen:

a) von den öffentlich angestellten Sanitätspersonen, in deren Wirkungskreis die Impfung instructionsgemäss fällt;

b) von den durch die politischen Behörden im Verein mit der Landesvertretung eigens hiezu bestellten Impfarzten.

§. 10. Die Lokalität, in der die öffentliche Impfung vorgenommen wird, desgleichen Tag und Stunde derselben hat in den Städten die Polizeibehörde oder polit. Behörde im Einvernehmen mit dem Impfarzte, auf dem Lande der Ortsvorsteher im Einvernehmen mit dem Impfarzte zu bestimmen.

§. 11. Bei den öffentlichen Impfungen haben zu erscheinen: a) die in der Zeit vom 1. April des Vorjahres bis 31. März des laufenden Jahres Geborenen; b) alle in den früheren Jahren Ungeimpften und ohne Erfolg Geimpften.

§. 12. Das Verzeichniss derselben stellt der Impfarzt zusammen. Zu diesem Behufe hat ihm: a) der Seelsorger das Verzeichniss der vom 1. April des Vorjahres bis 31. März des laufenden Jahres Geborenen; b) der Ortsvorsteher das Verzeichniss der in dieser Periode Neuangesiedelten auszufolgen. Er selbst ergänzt es aus den Impfprotokollen der Vorjahre.

§. 13. Der öffentliche Impfarzt hat hierauf die Liste sämtlicher Vorzuladenden dem Ortsvorsteher zu übergeben. Dieser hat sodann alle in der Liste Aufgeführten rechtzeitig durch alle ihm zu Gebote stehenden Mittel einzuberufen.

§. 14. Da eine einmalige Impfung erfahrungsgemäss nicht für alle Zeiten schützt, so ist es empfehlenswerth, die Impfung nach 10 — 12 Jahren wiederholen zu lassen. Der Bezirks- und Impfarzt hat demnach dahin zu wirken, dass sich Personen im Alter von beiläufig 12 Jahren der Wiederimpfung unterziehen.

§. 15. Der (öffentliche) Impfarzt vollzieht 8 Tage vor der anberaumten öffentlichen Impfung die ihm nöthig erscheinende Anzahl von Vorimpfungen und versichert sich des pünktlichen Erscheinens der Vorimpflinge bei der öffentlichen Impfung, um die Impfung so viel als möglich von Arm zu Arm vornehmen zu können.

§. 16. Bei der öffentlichen Impfung haben zu erscheinen: der bestellte öffentliche Impfarzt, der Ortsvorsteher oder ein Vertreter derselben, ferner eine die Schreibgeschäfte verstehende Person. Ausserdem ist der Ortsseelsorger dazu einzuladen, und wird

es der politischen Behörde zur Pflicht gemacht, bei der öffentlichen Impfung nach Möglichkeit zu interveniren.

§. 17. Als ausreichende Gründe für das Nichterscheinen haben für die Vorgeordneten zu gelten: *a)* überstandene Blattern, worüber ein ärztliches Zeugniß beizubringen ist, *b)* die bereits vollzogene Impfung gleichfalls mittelst Zeugnisses zu erweisen, *c)* Krankheit, *d)* sonstige unüberwindliche Hindernisse.

§. 18. Den 8. Tag nach der öffentlichen Impfung findet am selben Orte und bei Anwesenheit derselben Personen, wie bei der Impfung, die Impfungsnachsicht statt, durch die sich der Impfarzt über den Erfolg jeder einzelnen Impfung die Kenntniß verschafft. Alle bei der öffentlichen Impfung Geimpften sind hier abermals zu erscheinen verpflichtet.

§. 19. Als ausreichende Gründe für das Nichterscheinen bei der Impfnachsicht haben zu gelten: *a)* Krankheit oder *b)* sonst ein unüberwindliches Hinderniss.

§. 20. Diejenigen, welche durch Krankheit oder sonstige unüberwindliche Hindernisse abgehalten waren, bei der öffentlichen Impfung zu erscheinen, hat der Impfarzt, falls sie sich bei der Nachsichtspflege zur Impfung einfinden, nachträglich zu impfen.

Zur Nachsichtspflege haben diese sich 8 Tage später beim Impfarzte einzufinden.

§. 21. Bei Gelegenheit der Nachsichtspflege hat der (öffentliche) Impfarzt diejenigen Impflinge auszuwählen, welche sich für den Zweck des Abimpfens und der Abnahme von Lymphe zu kunstgemässer Aufbewahrung derselben besonders eignen. Die Mütter solcher Kinder sind — falls sie der Vornahme des Abimpfens oder des Abnehmens von Lymphe Widerstand entgegensetzen sollten — über die vollständige Unbedenklichkeit dieses Aktes nachdrücklichst zu belehren.

§. 22. Allen mit Erfolg Geimpften stellt der öffentliche Impfarzt das ungestempelte Impfzeugniß aus. Formulare zu denselben können beim Bezirksorte behoben werden.

§. 23. Diejenigen, welche ohne einen der im §. 17. bezeichneten Entschuldigungsgründe von der öffentlichen Impfung wegbleiben — sind vom Ortsvorsteher dem Bezirksamte anzuzeigen, damit dieses gegen dieselben wegen Nichterscheinens auf behördliche Aufforderung Amt handle.

§. 24. Ohne den Besitz eines Impfzeugnisses oder eines über die überstandenen Blattern, oder eines, welches die Unzulässigkeit der Impfung krankheitshalber darthut, darf dem betreffenden Kinde weder ein Stipendium ertheilt, noch die Aufnahme in eine unentgeltliche öffentliche Erziehungsanstalt bewilligt werden. Auch darf den Eltern eines solchen eine Bethheilung aus dem Armenfonde nicht zuerkannt werden.

§. 25. Das während der öffentlichen Impfung und während der Nachsichtspflege unter der Aufsicht des öffentlichen Impfarztes geführte und von ihm in der Zeit zwischen der einen und der anderen verwahrte Impfprotokoll ist am Schlusse von ihm, vom Seelsorger und dem Ortsvorstande — zu unterfertigen.

§. 26. Auf Grundlage desselben verfertigt der Impfarzt einen **Impfziffer-Rapport** (nach vorhandenem Formulare) nebst einem detaillirten **Berichte**, welcher zu enthalten hat: *a)* die Angabe der Bezugsquelle des Impfstoffes, *b)* seiner Wirksamkeit nebst Angabe etwa beobachteter Anomalien im Verlaufe, *c)* die vorgenommenen Revaccinationen, *d)* die namentliche Anführung derjenigen Personen, die sich um Ausführung und Verbreitung der Schutzpockenimpfung besonders verdient gemacht, so wie jener, die ihr etwa hinderlich in den Weg getreten sind. Beides hat er dem Bezirksarzte bis Ende November zu übersenden.

§. 27. Der Bezirksarzt hat die bei ihm einlaufenden Impfberichte in einen summarischen Impfausweis zusammenzufassen und selben von einem Impfbericht begleitet, an die Landesstelle abzuliefern.

§. 28. Die Landesstelle verfasst auf Grundlage der an sie gelangten bezirksärztlichen Impfberichte einen Hauptimpfbericht, das ganze Land umfassend, den es mit Ende März des nächsten Jahres dem k. k. Staatsministerium zu überreichen hat.

§. 29. Ausser der alljährlich Einmal vorzunehmenden öffentlichen Impfung ist noch im Falle des epidemischen Auftretens von Blattern in einer Gegend, vom Bezirksamte zu dem sie gehört, sofort eine ausserordentliche Impfung und Revaccination zu veranstalten, welche vom Impfarzte unter Theilnahme des Ortsvorstehers von Haus zu Haus vorzunehmen ist.

§. 30. Es ist zu beachten, dass die Impflinge mindestens noch 5 Tage nach vollzogener Impfung vor Berührung mit Blatternkranken zu bewahren sind.

§. 31. Es ist ferner die Bevölkerung bei Vornahme einer a. o. Impfung aus Anlass einer eben herrschenden Blatternepidemie auf die naheliegende Möglichkeit aufmerksam zu machen, dass ein oder der andere Impfling schon von den Blattern angesteckt sei im Augenblicke, wo er geimpft wird, damit, falls kurze Zeit darnach die Blattern bei ihm ausbrechen, nicht fälschlicher Weise der Impfung die Schuld hievon beigegeben werde.

§. 32. Den (öffentlichen) Impfarzten wird ausser der Vergütung etwa gehabter Auslagen für Fahrgelegenheit und Mantgebühren, die sie ordnungsmässig auszuweisen haben, auch noch für ihre Mühewaltung eine entsprechende Entlohnung zu Theil werden. Das Ausmass derselben haben die Länderstellen mit den betreffenden Landesauschüssen zu vereinbaren. Ausserdem sollen jenen (öffentlichen) Impfarzten, die sich bezüglich der Ausübung und Verbreitung der Schutzpockenimpfung besondere Verdienste erwerben, noch ausserordentliche Belohnung in Geld (Impfprämien) ertheilt werden.

§. 33. Die Privatärzte eines Impfbezirkes sind verpflichtet, bis längstens dem Bezirksamte genaue Ausweise bezüglich der von ihnen in dem Zeitraume vom 1. April des Vorjahres bis 31. März des laufenden innerhalb und ausserhalb des Bezirkes vollzogenen Privatimpfungen vorzulegen, oder anderen Falles die Anzeige zu erstatten, dass sie in der genannten Periode keine Impfung vollzogen haben. Formulare sind bei den Bezirksärzten zu beheben. Den Partheien haben die Privatärzte nach vollzogener erfolgreicher Impfung das stempelfreie Impfzeugniss auszustellen.

§. 34. Für Wien und die grösseren Städte sind die vorstehenden Vorschriften von den kompetenten Organen den daselbst bestehenden Verhältnissen anzupassen.

§. 35. Die genaueste Kenntniss des Verlaufes und der Charakteristik des Vaccineprozesses und aller bei der Impfung anzuwendenden Technizismen, sowie auch der bestehenden oder in der Folge noch erfließenden Vorschriften über die Impfung, wird zwar bei jedem die Impfung ausübenden Arzte vorausgesetzt.

Jedoch werden bei der Wichtigkeit des Gegenstandes noch die nachfolgend bezeichneten Grundsätze als allgemein verbindlich sowohl bei den öffentlichen (ordentlichen und ausserordentlichen) als bei den Privatimpfungen besonders aufgeführt:

1) Der zur Impfung zu verwendende Stoff darf nur einem ganz normalen Vaccinebläschen eines vollkommen gesunden Kindes und nur im wasserhellen Zustande entnommen werden. Die Einimpfung von Menschenblattern ist verboten.

2) Als zulässige Aufbewahrungsmethoden werden: 1. die Bestreichung von Beinlanzetten mit Lymphe zum Zwecke der Verwahrung des Stoffes im trockenen Zustande, 2. die Einschliessung der flüssigen Lymphe in hermetisch verschlossenen Haarröhrchen und Haarröhrchenphiolen bezeichnet.

3) Als die sicherste Art der Impfung wird die von Arm zu Arm bezeichnet; immer muss der verwendete Impfstoff entweder ganz frisch oder doch sicher vollkommen unzersetzt sein. Die Impfung mit dem Schorfe ist untersagt.

4) Die Impfung kann nach der Stich- Schnitt- und Ritzmethode vollzogen werden. Die Zahl der Impfwunden ist auf 4—6 zu beschränken; als die zur Impfung geeignete Stelle wird die Gegend der Infektion des dreieckigen Armmuskels bezeichnet.

5) Die hierbei in Verwendung kommenden Instrumente müssen sorgsamst rein gehalten und dürfen zu keiner anderen Operation benützt werden.

Werden mehrere Impfungen nach einander vorgenommen, so müssen sie vor der Impfung je eines Impfungs immer neuerdings gereinigt werden.

6) Neugeborene sind — den Fall der Gefahr vor Ansteckung an Blattern ausgenommen — nicht zu impfen. In wie weit Krankheit ein Hinderniss für die Impfung abgibt, bleibt dem Urtheil und der Erfahrung des Impfarztes überlassen.

7) Bei der Ausstellung des Impfzeugnisses hat der Impfarzt die grösste Gewissenhaftigkeit zu beobachten.

8) Es ist die Pflicht jedes öffentlichen und Privatimpfarztes, auf die Förderung und Verbreitung der Vaccination und Revaccination mit allen Kräften hinzuwirken.

9) Auch ist es seine Pflicht, auf das Vorkommen der sg. originären Kuhpocken sorgsamst zu achten, und im Vorfindungsfalle davon allsogleich im Bereiche der Landeshauptstadt der Statthalterei, sonst aber dem betreffenden Bezirksamte die Anzeige zu erstatten. Diese Behörden haben die Einleitung zu treffen, dass die zu Gebote stehende Kuhpockenlymphe entweder sofort auf den Menschen übergeimpft, oder kunstgemäss zu späterer Verwendung aufbewahrt werde. Hiedurch wird es möglich sein, die von der Wissenschaft gegenwärtig noch nicht endgiltig entschiedene Frage bezüglich des Werthes der Impfung mit originärer Kuhpockenlymphe zum Zwecke der Erneuerung der Schutzpockenlymphe, ihrer Lösung näher zu bringen.

§. 36. Die genaue Kenntniss des Verlaufes der Kuhpocken, so wie der Vaccina beim Menschen, wird bei jedem gebildeten Arzte und Wundarzte vorausgesetzt, ebenso wird gewärtiget, dass Aerzte, wie Wundärzte sich genau mit dem Verlaufe der Variola, Variolis und Varicella vertraut gemacht haben, um in vorkommenden Fällen und Epidemien derselben, jeder Zeit und in der geeigneten Weise die passenden Massregeln gegen dieselben beantragen und zur Durchführung empfehlen zu können.

II. Alegat do L. W. kr. 724/1877.

Odpis odezwy Wydziału krajowego

z dnia 18. lipca 1866 l. 2824 wystosowanej

d o c. k. N a m i e s t n i c t w a

we Lwowie.

Na szacowną odezwę z dnia 27. z. m. do L. 32639 ma Wydział krajowy zaszczyt oznajmić Świątnemu c. k. Namiestnictwu, iż nie może udzielać zdania co do projektowanego nowego regulaminu względem szczepienia ospy, ponieważ, — jak to Wydział krajowy już miał zaszczyt podnieść w odezwie swojej z dnia 11. sierpnia 1864. r. do l. 611. co do zaprowadzenia przymusu w szczepieniu ospy, — Statut krajowy — podobne objawianie zdań nie wciągnął w zakres działalności Wydziału krajowego, ale w §. 19. wy-

rażnie tylko Sejm krajowy powołał do podobnej czynności. — Z powołanej szacownej odezwy wnosićby można, iż wys. Rząd nie uważa udzielonego nam projektu jako podstawę do mającej się wydać w tym przedmiocie ustawy krajowej, co podaje Wydziałowi krajowemu powód do uwagi, iż wydanie regulaminu co do szczepienia ospy nie należy do ogólnego ustawodawstwa państwowego, ponieważ ustawy zasadnicze nie zastrzegły podobnych przedmiotów dla reprezentacji państwowej, a za traktowaniem tego regulaminu jako przedmiotu ustawodawstwa krajowego przemawia najprzód ta okoliczność, iż regulamin takowy wtedy tylko może być dobrym, jeżeli uwzględnia specjalne stosunki krajowe; powtóre zaś przemawia w tej mierze także i wzgląd na to, iż w ponoszeniu wydatków na szczepienie ospy ma udział fundusz krajowy, — Wydział krajowy mógłby tylko w takim razie objąć zdanie swoje w tym przedmiocie, gdyby się w tej mierze przygotowywało dla Sejmu przedłożenie rządowe.

D. j. w.

III. Alegat do L. W. kr. 742/1877.

Odpis odezwy Wydziału krajowego

do c. k. Prezydium Namiestnictwa

z dnia 15. listopada 1866. do L. W. 1917.

Podezas ostatniej sesji sejmowej wniósł poseł Lipczyński, ażeby Wydziałowi krajowemu poleconem było wypracowanie projektu do urządzenia policji zdrowia, oraz ułatwienia dla niezamożnej ludności wiejskiej i małych miasteczek, korzystania z opieki i pomocy lekarskiej.

Mnogość wniosków rządowych i innych ważnych, które były wniesione przed wnioskiem posła Lipczyńskiego, nie dopuściły obrad nad tym przedmiotem i wniosek ten nie zamienił się w uchwałę. Wydział krajowy nie zapoznał jednak ważności tego przedmiotu, a spodziewając się poruszenia go na nowo podczas zbliżającej się sesji, ma zaszczyt upraszać Świątne c. k. Prezydium Namiestnictwa o uprzejme udzielenie wiadomości, jak wysoki rząd zamierza urządzić służbę sanitarną po wprowadzeniu nowych władz administracyjnych, a wszczególności, ażali przy przyszłych władzach powiatowych ustanowieni będą lekarze rządowi.

D. u. s.

IV. Alegat do L. W. kr. 742/1877.

Odpis odezwy c. k. Prezydium Namiestnictwa do Wydziału krajowego

z dnia 21. listopada 1866. do l. 9392/pr.

Na szacowne pismo z dnia 15. b. m. L. 1917 tyczące się urządzenia rządowej służby sanitarnej po wprowadzeniu w życie nowych władz powiatowych, c. k. Prezydium Namiestnictwa ma zaszczyt oświadczyć Świetnemu Wydziałowi krajowemu, iż jest zamiarem Rządu ustanowić w każdym z projektowanych nowych 74 powiatów lekarza powiatowego, że atoli ostateczne postanowienie pod tym względem dotąd jeszcze nie zapadło.

D. u. s.

V. Alegat do L. W. kr. 742/1877.

Odpis odezwy Wydziału krajowego do Świetnego c. k. Namiestnictwa

z dnia 17. listopada 1868. do L. W. 12144.

Wiadomem będzie Świetnemu c. k. Namiestnictwu, że wys. Sejm krajowy na posiedzeniu z dnia 9. października r. b. przy rozprawach nad budżetem krajowym na r. 1869, powodując się przedstawieniem komisji budżetowej, że sprawy sanitarne z natury swojej należą do zakresu działania państwowego i że ustawy zasadnicze, mianowicie §. 11. lit. f. ustawy z dnia 21. grudnia 1867. r. (Dz. Pr. P. N. 141.) całe w tej mierze ustawodawstwo Radzie Państwa zastrzegły, że zatem koszta ztąd wynikające nie z funduszków krajowych, lecz ze Skarbu Państwa ponoszone być winny — uchwalił wykreślenie Rubr. IVej i Vej „kosztów szczepienia” i „wydatków sanitarnych” z budżetu krajowego na rok 1869., zamieszczając tylko :

w rubryce IV. remuneracyę dla chirurga miejskiego we Lwowie za utrzymanie krowianki w kwocie	126 zł. w. a.
--	---------------

a w rubryce V. na pomieszkanie dla akuszerki niegdyś obwodowych w Bochni, w Rzeszowie i w Stryju kwotę	126 zł. w. a.
--	---------------

Nie mając przeto na pokrycie pomienionych rubryk żadnych zasobów jakoteż nie będąc w ogóle upoważnionym do likwidacyi tych kosztów z jakiegokolwiek bądź innych środków krajowych, Wydział krajowy ma zaszczyt uprzedzić Świetne c. k. Namiestnictwo oznajmieniem, że aż do dalszego w tej mierze w drodze ustawodawczej postanowienia, zastanowioną zostaje wypłata z funduszu krajowego tych kosztów sanitarnych — a w szcze-

gólności kosztów z powodu szczepienia ospy, leczenia epidemii u ludzi i zarazy u bydła i koni — które dotyczą czynności lekarskich przypadających na czas po 31. grudnia 1868. roku.

I dla tego uprasza się Światne c. k. Namiestnictwo o stosowne zarządzenie, ażeby wypłata tych kosztów co do czynności za czas przyszły od 1. stycznia 1869. r. poczynszu uiszczaną była tymczasowo ze skarbu Państwa w drodze zaliczki zwrotnej wówczas, jeżeli zwrot w tej mierze w drodze ustawodawczej postanowionym będzie.

Wreszcie co do kosztów sanitarnych dotyczących czynności lekarskich z powodu zarazy na bydło rogate, mamy zaszczyt odwołać się na równoczesną odezwę naszą do L. 9733.

D. u. s.

VI. Alegat do L. W. kr. 742/1877.

Odpis odezwy c. k. Namiestnictwa do Wydziału krajowego z dnia 9. stycznia 1869. l. 66235.

Światny Wydział krajowy zawiadomił c. k. Namiestnictwo na dniu 17. listopada 1868. l. 12144, że w myśl uchwały sejmowej z dnia 9. października 1868, tyczącej się wykreślenia rubryki IVej i Vej „kosztów szczepienia i wydatków sanitarnych“ z budżetu krajowego na rok 1869. zastanowioną została wypłata z funduszu krajowego tych kosztów sanitarnych, a w szczególności kosztów z powodu szczepienia ospy, leczenia epidemii u ludzi i zarazy u bydła i koni, które dotyczą czynności lekarskich przypadających na czas po 31. grudnia 1868. r., a to aż do dalszego w tej mierze w drodze ustawodawczej postanowienia. Światny Wydział zażądał oraz stosownego zarządzenia, aby wypłata tych kosztów za czynności od 1. stycznia 1869. przedsiębrane, uiszczaną była tymczasowo ze skarbu państwa jako zaliczka zwrotna wtedy, kiedy taki zwrot w drodze ustawodawczej postanowionym zostanie.

C. k. Namiestnictwo nie wdając się tu w ocenienie powodów nadmienionej uchwały sejmowej, czuje się w obowiązku zwrócić uwagę światnego Wydziału na tę okoliczność, że według odezwy tutejszej na podstawie wzajemnego porozumienia się z Reprezentacją krajową pod dniem 30. sierpnia 1866. do l. 7697 wystosowanej, fundusz krajowy przeszedł pod zarząd światnego Wydziału z przywidywanymi do niego wszelkimi ciężarami i zobowiązaniami, a Reprezentacja krajowa zobowiązała się w szczególności, tak długo zachowywać istniejących, cel i przeznaczenie funduszu krajowego określających dyrektyw, dopóki te dyrektywy w drodze prawnej zmienione nie będą.

Pominawszy tę okoliczność, czyli pomienioną uchwałę sejmowa może być uważaną jako krok stosowny do zmiany owych dyrektyw, to pewną jest rzeczą, iż ta uchwała nieuzyskawszy dotychczas najwyższej sankcyi, niema jeszcze mocy obowiązującej, że przeto obowiązek funduszu krajowego do ponoszenia tych kosztów sanitarnych dotychczas nie jest zniesionym, a zatem żadnego niema prawnego powodu, aby te koszta choćby tylko zaliczkowo ze skarbu państwa uiszczane były, a to tem mniej, że w budżecie państwowym żadnej na podobne wypadki nie prelinowano kwoty.

C. k. Namiestnictwo uważając obowiązek funduszu krajowego do ponoszenia kosztów wspomnianych jako niezmiennie prawomocny, nie jest zatem w obec takiego stanu rzeczy w możności, wyrażonemu powyżej życzeniu Świetnego Wydziału zadość uczynić i będzie musiało w myśl obowiązujących dotąd przepisów, mianowicie w myśl układów obojnie ułożonych i nawzajem obowiązujących, a odezwą c. k. Prezydium Namiestnictwa z dnia 30. sierpnia 1866. l. 7697/pr. zakomunikowanych, jak dotąd tak i nadal, aż do zmiany owych przepisów w drodze ustawodawczej, wykazywać owe koszta sanitarne Świetnemu Wydziałowi krajowemu dla przyjmowania ich na fundusz krajowy.

Gdyby zaś Świetny Wydział krajowy nadspodziewanie uiszczenie tych prawnych należności wzbraniał, niepozostałaby c. k. Namiestnictwu inna droga, jak tylko poszukiwać zaspokojenia tych należności bezpośrednio z funduszu krajowego, za pomocą obrachunku w dotyczącej kasie rządowej.

D. u. s.

VII. Alegat do L. W. kr. 742/1877.

Odpis odezwy c. k. Prezydium Namiestnictwa

do Wydziału krajowego

z dnia 23. stycznia 1869. L. 404/pr.

Jego ces. i król. Apostolska Mość najwyższem postanowieniem z dnia 10. b. m. raczył najmiłościwiej zatwierdzić uchwalony przez Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z W. Księstwem Krakowskiem rozkład dodatków na fundusz krajowy po 15 centów na rok 1868., zaś 16 $\frac{1}{2}$ centów na rok 1869. od jednego złotego podatków stałych z dodatkiem $\frac{1}{3}$ części, — nie mniej rozkład dodatków na fundusze indemnizacyjne po 51 ct. od jednego złotego podatków stałych bez wojennego i nadzwyczajnych dodatków na rok 1868 i 1869.

Zarazem raczył Najjaśniejszy Pan rozporządzić, że uchwalone przez Wys. Sejm wykreślenie z budżetu na rok 1869. niektórych rubryk wydatków, bynajmniej nie uwalnia fundusz krajowy od ponoszenia tych wydatków.

O tem mam zaszczyt zawiadomić Świetny Wydział krajowy odnośnie do szacownych pism z dnia 7. i 9. października z. r. L. 629, 654 i 596/S. i do tutejszej odezwy z dnia 9. stycznia b. r. L. 66235 z tém nadmienieniem, że wskutek téj najwyższej rezolucyi, postanowienia pisma cesarskiego z dnia 14. września 1852, co do ponoszenia kosztów sanitarnych i szczepienia ospy, zostają nienaruszone.

Zechce zatem Świetny Wydział krajowy zarządzić co należy, aby rachunki do tych kosztów się odnoszące, jak najspieszniej z funduszu krajowego zaspokojone zostały.

Co się zaś tyczy dalszej uchwały wys. Sejmu téj treści: „Obowiązek ponoszenia kosztów za dostarczenie kwater dla c. k. żandarmeryi, nie ma być przeniesiony na gminy, koszt ten i nadal będzie opłacany ze skarbu państwa i funduszu krajowego“, — zauważało wys. c. k. Ministerium spraw wewnętrznych reskryptem z dnia 17. b. m. L. 638, że ta uchwała jest przedwczesną, albowiem dotycząca rezolucya rady państwa z dnia 28. marca 1868, za-

wierająca li wskazówki zasadnicze dla c. k. rządu, nie została jeszcze użytą jako przedmiot projektu do ustawy, radzie państwa przedłożyć się mającego.

Przy tym składzie rzeczy rzeczona uchwała sejmowa nie mogła być przedłożoną do najwyższej sankcyi, lecz tylko zakomunikowaną została wys. c. k. Ministeryum obrony krajowej i bezpieczeństwa publicznego, do którego zakresu sprawa ta należy.

D. u. s.

VIII. a) Alegat do L. W. kr. 742/1877.

Odpis odezwy Wydziału krajowego do Świetnego c. k. Namiestnictwa

z dnia 18. grudnia 1869. L. W. 14506.

Wydział Rady powiatowej krakowskiej wniósł na ubiegłej kadencji Sejmu krajowego załączoną petycję, w której — z powodu zwiększonej w końcu zeszłego roku śmiertelności dzieci w skutek grasowania ospy — uprasza o uchwalenie ustawy obowiązującej w kraju, by ospa u dzieci w każdej gminie corocznie na wiosnę bezpłatnie szczepioną była.

Na poparcie prośby swej przytacza Wydział powiatowy, iż wedle półwiekowej prawie obserwacyi duszpasterzy dawniej kiedy szczepiono corocznie w każdej gminie ospę, upłynęło lat kilka, a zaledwie gdzieś pojedynczy wypadek śmierci z przyczyny ospy się okazał, teraz zaś choroba ta coraz gwałtowniej występuje i coraz liczniejsze pochłania ofiary.

Z aktów odnoszących się do szczepienia ospy, Wydział krajowy li tylko tę powziął wiadomość, że zaprowadzenie trzechletniego okresu szczepienia ospy w każdej gminie i to w Galicyi zasada się na rozporządzeniu gubernialnem z dnia 28. kwietnia 1818. L. 20382, którego odpis znajduje się przy akcie byłego c. k. Rządu krajowego krakowskiego N. 14653/1854 tudzież na przepisie §. 23. instrukcyi dla lekarzy powiatowych z dnia 10. czerwca 1867. r.

Jakie pod tym względem istniały przepisy w dawnej Rzeczypospolitej krakowskiej, dójść nie można było, o ile jednak z treści petycyi wnosić wypada, zdaje się, że za czasów wolnego miasta odbywało się szczepienie ospy corocznie w każdej gminie.

Również nie podobna było skonstatować, czyli przepisy te, i na mocy którego wyższego rozporządzenia zniesione zostały, jakoteż co c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych zarządziło na wniosek krakowskiego c. k. Rządu krajowego z d. 13. września 1854 L. 22084 względem zaprowadzenia corocznego szczepienia ospy.

Przedmiot ten jest bez wątpienia bardzo ważny, raz ze względu na to, by zapobiedz znaczniejszej śmiertelności, a z drugiej strony znowu na wynikające ztąd dalsze konsekwencye t. j. powiększenie z tego powodu kosztów dla funduszu krajowego.

Celem przedłożenia przeto Sejmowi krajowemu odpowiednich wniosków, Wydział krajowy ma zaszczyt upraszać Świetne c. k. Namiestnictwo o objawienie zdania, czyli w ogóle zaprowadzenie corocznego szczepienia ospy byłoby pożądanem, w którym to względzie składane przez organa sanitarne wykazy statystyczne powinnyby dać najdokładniejsze wyjaśnienia.

W szczególności zaś zechce Światne c. k. Namiestnictwo udzielić Wydziałowi krajowemu następujących wiadomości:

1) czyli rzeczywiście w powiecie krakowskim okazała się w ostatnich latach większa śmiertelność dzieci, tudzież o ile stosunkowo większa, niżeli w latach poprzednich, o czem raporta sanitarne powinnyby zawierać bliższe szczegóły;

2) czyli istniał za czasów wolnego miasta Krakowa przepis corocznego szczepienia ospy i na mocy jakiego postanowienia, a w razie gdyby tak było, czyli przepis ten zniesiony został, kiedy i wskutek czyjego zarządzenia; nakoniec

3) co Ministerstwo spraw wewnętrznych zarządziło na powyżej powołany wniosek byłego c. k. Rządu krajowego. O zwrot alegatu uprasza się.

D. u. s.

VIII. b) Alegat do L. W. kr. 742/1877.

Odpis odezwy Wydziału krajowego

z dnia 18. grudnia 1869. L. 14.506.

do wszystkich Wydziałów krajowych i do król.-węgierskiego Ministeryum w Budzie.

Anlässlich einer im Verlaufe der diesjährigen Landtagssession eingebrachten Petition um Erlassung eines Landesgesetzes, wegen Vornahme der Impfung in der Ortschaft alljährlich statt des bisherigen dreijährigen Turnus, beehrt man sich das Ersuchen zu stellen, anher gefälligst eröffnen zu wollen:

1) wie es in dieser Beziehung dortlandes Uibung sei, ob namentlich die Impfung alljährlich oder erst in jedem dritten Jahre vorgenommen wird; und

2) ob nach den bisher gemachten Erfahrungen die Einführung der alljährlichen Impfung in einer jeder Ortschaft wünschenswerth wäre.

D. u. s.

IX. Alegat do L. W. 742/1877.

Odpis odezwy Wydziału krajowego

do Światnego c. k. Namiestnictwa

z dnia 11. listopada 1872. do L.W. 8415/70.

W szacownej odezwie z dnia 25. czerwca 1870. r. do L. 19597 oznajmiło nam Światne c. k. Namiestnictwo, iż od czasu zaprowadzenia krowianki do szczepienia ospy

(t. j. od r. 1808 w myśl okólnika kancl. nadw. w Wiedniu z dnia 28. stycznia 1808. r. L. 12162) aż do r. 1818. szczepiono w Galicyi co rok w każdej gminie, i że dopiero w r. 1818 c. k. Gubernium rozporządzeniem z dnia 28. kwietnia r. 1818 do L. 20382 zarządziło, aby w każdej gminie szczepienie tylko co trzy lat było przedsięwzięte, a to z przyczyny, iż ustanowiony na te potrzeby (w r. 1813) fundusz z taks ślubnych, nie wystarczył do pokrycia kosztów dotyczących. Jakkolwiek wkrótce potem, bo już w r. 1821. (na mocy najwyższego rozporządzenia z dnia 6. listopada 1820. r. i guber. rozporządzenia z 9. stycznia 1821. L. 371) taksy ślubne zniesione i koszta szczepienia na fundusz kamedralny przeniesione zostały — nie zmieniono w niczem pomienionego zarządzenia gubernialnego z r. 1818. i zwyczaj szczepienia ospy co trzy lat w każdej gminie zatrzymany został w Galicyi aż dotąd.

Podobnież i w Krakowie istniał przepis (od r. 1818) corocznego w każdej gminie szczepienia, co ustało koło r. 1853. z wprowadzeniem — jak się Światne c. k. Namiestnictwo wyraża — dotyczących ustaw austriackich.

Zarazem podaje jednak Światne c. k. Namiestnictwo:

a) iż zmiany te co do perjodów szczepienia ospy nie opierają się na zasadach sanitarnych, lub na doświadczeniach w tym względzie zrobionych, lecz tylko spowodowanemi zostały względami finansowymi i staraniem nie przekraczania preliminowanej rocznej kwoty na szczepienie ospy, i że owszem

b) zaprowadzenie corocznego szczepienia mimo, iż nie da się stanowczo twierdzić, ażeby przez to zupełnie zapobiedz można pojawieniu się ospy — uważać należy pod względem zabezpieczenia zdrowia mieszkańców za bardzo pożądane, albowiem

c) doświadczenie uczy, że ospa w perjodach 5 do 7 lat nagminnie się zjawia, że przeto przy corocznem szczepieniu nie znajdzie tyle materiału, jak przy szczepieniu w 3-letnich perjodach, i że mniej pochłonie ofiar, bo słabość ta nie jest tak gwałtowną dla szczepionych.

Dla dokładniejszego zbadania téj kwestyi tak co do perjodów powszechnego szczepienia, jako téż co do połączonych z tem kosztów, Wydział krajowy przeprowadził z Wydziałami krajowymi wszystkich w Radzie państwa reprezentowanych krajów, tudzież z król.-weg. Ministerstwem spraw wewnętrznych korespondencyę, na podstawie której mamy zaszczyt oznajmić Światnemu c. k. Namiestnictwu, że we wszystkich tych krajach, a więc w całej Monarchii coroczne szczepienie ospy uważane bywa za bardzo praktyczne, potrzebne i pożądane, i że mianowicie prócz Galicyi z Krakowem tudzież Bukowiny (gdzie podobnie jak w Galicyi tylko co 3 lat szczepią) we wszystkich innych w Radzie państwa reprezentowanych krajach to coroczne szczepienie przeprowadzane bywa wzorowo na podstawie instrukcyi wydanej dekretem kancelaryi nadwornej w Wiedniu z dnia 9. lipca 1836. r. L. 13192.

Faktem jest przeto, że w Galicyi z Krakowem nie wprowadzono dotąd obowiązujących w tej mierze powszechnie ustaw austriackich, i że nawet wbrew tym, ustawom zgodny z nimi przepis krajowy w okręgu W. M. Krakowa zniesiono.

Wykaz statystyczny. Co do rezultatu osiągniętego przez szczepienie ospy pod względem stanu zdrowia dołączony pod ./. wykaz statystyczny daje wymowne świadectwo niekorzyści i strat, na jakie Galicya z Krakowem w porównaniu z innymi krajami (w radzie państwa reprezentowanymi) jest narażoną.

I tak ogólna śmiertelność dzieci do 5. roku włącznie przedstawia się tak, iż z liczby 100 zmarłych 33 przypada na Galicyę, zaś 67 na wszystkie inne kraje razem.

Za główną przyczynę tej dysproporeyi (skoro Galicya tylko 1/4 część ogółu ludności reprezentuje) musi być uważaną ospa, która powoduje śmiertelność następującą:

W Austrii poniżej An. na 1000 umiera	36
w Austrii powyżej An. „ „ „	23
w Morawie „ „ „	25
w Czechach „ „ „	14
w Tryeście z Gorycyą i Istrią „ „ „	12
w Galicji z Krakowem „ „ „	72

t. j. dwa razy tyle, co w Austrii a sześć razy co w Tryeście i Czechach.

W ogóle ze stu zmarłych na ospę przypada na Galicję z Krakowem przeszło 55%, zaś na wszystkie inne kraje zaledwie 45%, t. j. w ogóle trzy i pół razy tyle umiera jak w innych krajach, w których średnio biorąc na 1000 umiera tylko 21, gdy w Galicji 72.

Zważywszy, że koszta szczepienia ospy, dopiero na mocy najwyższego rozporządzenia z dnia 14. września 1852. r. na fundusz krajowy przeniesiono, zaś przedtem jeszcze od r. 1808. względnie od r. 1821. z funduszu państwowego były pokrywane, jest widocznem, iż oprócz nieobliczonych i niepowetowanych strat, wypływających z zaniedbanej opieki nad ubezpieczeniem zdrowia, ponosiła Galicja przez przeszło lat 30 także znaczne straty pod względem finansowym przyczyniając się do kosztów szczepienia, corocznego w innych krajach monarchii w ówczas, gdy w Galicji tylko co 3 lat szczepiono.

Z uwagi, iż Galicja (nie licząc już niepowetowanych strat z zaniedbanej opieki nad bezpieczeństwem zdrowia — lecz ściśle) pod względem finansowym na korzyść reszty krajów Monarchii przez przeszło 30 lat potrójnie była pociągana do udziału w tych kosztach, do których reszta pomienionych krajów na rzecz Galicji zaledwie w trzeciej części konkurowała — zdaje się słusznem żądanie, ażeby fundusz państwowy przyszedł Galicji w pomoc zobowiązaniem się ponoszenia pewnej części wydatków na szczepienie ospy, które znacznie zwiększyłyby się, gdyby szczepienie to odbywało się corocznie.

Żądanie takie zdaje się ugruntowanem także na korzyściach, jakieby państwo odnosiło przez pomnożenie się ludności, gdyby ta nie była dziesiątkowana w czasie epidemii. Zresztą fundusz krajowy ponosi oprócz kosztów szczepienia ospy i kosztów leczenia ubogich tak zwane „wydatki sanitarne“, obejmujące koszta należytości milowego dla lekarzy urzędujących z powodu epidemii i zarazy na bydło, tudzież koszta zamknięcia granic podczas zarazy księgoscusu. Powyżej dołączony wykaz statystyczny dział lit. G. sporządzony na podstawie przeprowadzonych z wszystkimi Wydziałami krajowymi korespondencyj przekonuje:

a) iż galicyjski fundusz krajowy według danych z trzechlecia 1867/9 wydaje corocznie na te potrzeby daleko więcej, niż wszystkie inne kraje razem, a mianowicie w r. 1869. blisko dwa razy, zaś w r. 1871. prawie trzy razy tyle, co wszystkie inne kraje razem, dalej

b) że wydatki te w Galicji co roku znacznie wzrastają, gdy przeciwnie w innych znakomicie zmniejszają się — wreszcie co najważniejsza

c) że w niektórych i do tego bardzo znacznych krajach jako to: w Dalmacji, Austrii powyżej Anizy, w Saleburgu, w Styryi, w Morawie, a prawdopodobnie i w Czechach — wydatki te w całości lub w znacznej części skarb państwa ponosi, tak iż z tego tytułu fundusze krajowe tych krajów niemają żadnych zgoła wydatków albo tylko bardzo nieznaczne. Dowodem tego są autentyczne odezwy dotyczących 16. Wydziałów krajowych, które według dołączonej pod 2/2 konsygnacji mamy zaszczyt udzielić Świątnemu c. k. Namiestnictwu z prośbą o zwrócenie napowrót w swoim czasie.

2/.

Statystycznie uwidocznionem jest także, że z liczby stu (100) zmarłych z powodu epidemii, 64 przypada na Galicję, zaś na wszystkie inne z reprezentowanych w Radzie państwa krajów tylko 36, — dalej że stosunek śmiertelności z powodu epidemii innych prócz ospy jest w Galicji bardziej zatrważający a mianowicie: z liczby tysiąca (1000) umiera z powodu epidemii (według danych z roku 1869):

na Bukowinie	63 osób
w Tryeście z Gorycyą i Istryą	53 „
na Morawie	15 „
w Austrii poniżej Anizy	12 „
w Czechach	9 „
w Austrii powyżej Anizy	8 „
zaś w Galicyi z Krakowem	102 „

pomimo tak wielkich wydatków z powodu zarazy, panujący prawie stale księgosusz i inne zarazy na bydło, przyprowadzają mieszkańców Galicyi jako kraju przeważnie rolniczego i hodowli bydła oddanego, na straty i klęski nieobliczone.

Tak więc Galicya jest faktycznie dla reszty krajów w Radzie państwa reprezentowanych przedmurzem przeciw epidemjom, epizocjom, a oprócz nieobliczonych z tego powodu strat i klęsk dla odwrócenia takowych, ponosić musi fundusz krajowy galicyjski znaczne wydatki, jakich fundusze krajowe reszty krajów nie ponoszą, bądź dla tego, iż podobnych klęsk wcale nie znają, głównie zaś i dla tego, że wydatki w znacznej części, a nawet w zupełności z funduszków państwowych są pokrywane.

Z tych też powodów ufając w słuszne ocenienie i sprawiedliwość wysokiego Rządu, Wydział krajowy ma zaszczyt upraszać Świetne c. k. Namiestnictwo o wyjednanie u Wysokiego Rządu:

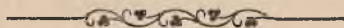
I. ażeby peryod szczepienia krowianki w Galicyi z Krakowem z trzechletniego na całoroczny został zamieniony i żeby część kosztów z tego wynikających, ponoszona była przez skarb państwa albo też żeby cała sprawa urządzenia i przeprowadzenia szczepienia ospy była oddana Reprezentacyi krajowej;

II. żeby skarb państwa przyczyniał się do pokrycia kosztów szczepienia ospy i wydatków sanitarnych.

D. u. s.

Wykaz statystyczny

- A. Obszaru.
- B. Ilości osad.
- C. Ludności cywilnej.
- D. Śmiertelności dzieci do 5. roku włącznie.
- E. „ „ ogólnej w skutek słabości rozmaitych.
- F. Wydatków krajowych z powodu szczepienia ospy,
- G. „ „ „ epidemii i zarazy bydłęcej wraz z kosztami wymaga-
nego w tych wypadkach strzeżenia zamknięcia granic przez wojsko ze wszystkich w Ra-
dzie państwa reprezentowanych krajów.

K r a j e w radzie państwa repre- zentowane		A.	B.				C.	D.	E.		
		Obszar w kwa- drato- wych milach geogra- ficznych	Ilość osad				Ogół lu- dności cy- wilnej z końcem roku 1871.	Śmiertelność dzieci do 5. roku włącznie w roku 1869.	epidemii	ospy	nieszcześli- wych poro- dów
1.	Austria poniż. An.	360.08	36	232	4187	4455	2000602	28374=1.41%	0.012%	0.036%	0.038%
2.	Austria powyż. An.	217.90	15	90	6058	6163	735622	7687=1.04%	0.008%	0.023%	0.037%
3.	Salzburg	130.15	3	21	733	757	152196	1493=0.98%	6	80	119
4.	Styrja	407.84	20	98	3834	3952	1143842	11540=1.00%	278	207	328
5.	Karyntya	188.42	10	28	2911	2949	337058	2889=0.85%	38	66	114
6.	Kraina	181.42	14	23	3194	3231	465167	4776=1.02%	302	282	144
7.	Tryest	}	28	22	991	1041	592413	7776=1.31%	0.053%	0.012%	0.024%
8.	Gorycja								313	76	141
9.	Istria	145.10									
10.	Dalmacya	232.36	17	60	812	889	449253	5044=1.12%	477	51	84
11.	Tyrol	532.68	22	33	2420	2475	883573	7570=0.81%	210	21	663
12.	Vorarlberg										
13.	Czechy	943.77	372	226	12551	13149	5173541	69567=1.34%	0.009%	0.014%	0.016%
14.	Morawa	403.77	86	190	3041	3317	2019890	26827=1.32%	0.015%	0.025%	0.030%
15.	Szląsk	93.50	25	9	671	705	523075	7630=1.46%	206	48	216
16.	Bukowina	189.83	7	8	456	471	521276	7581=1.45%	0.063%	210	742
17.	Galicja z Krakowem	1425.78	83	230	11060	11373	5557862	92899=1.69%	0.102%	0.072%	0.042%
a	Wszystkie kraje Razem	5452.53	733	1270	52919	54927	20555370	281634=1.36%	0.043%	0.034%	0.035%
	Wszystkie kraje bez Galicji	4026.75	655	1040	41859	43554	14997508	188744=1.25%	0.022%	0.021%	0.033%
	Z liczby stu w stosun- ku do całości przypada na Galicyę z Krako- wem	20.61%	%	%	20.89%	20.76%	26.98%	67.02%	36%	55.03%	31.32%
			11.24	18.11				32.98%	64%	44.97%	68.68%

Uwaga: Działy pod Lit. A, B, C, D, E, wyjęte z rocznika statystycznego na rok 1870 — wydanego przez na podstawie korespondencji, przeprowadzonej z Wydziałami krajowymi dotyczących krajów.

		F.					G.				
w roku 1869. w skutek		Wydatki z funduszu krajowego na koszt szczepienia ospy w roku				Szczepienie odbywa się	Wydatki z funduszu krajowego z powodu epidemii i zarazy bydłowej wraz z zamknięciem granic przez wojsko w roku				Uwaga
słabości zwyczajnych miejscowych	ogółem	1867	1868	1869	średnio		1867	1868	1869	średnio	
		Złt. waluty austriackiej					Złt. waluty austriackiej				
2-83%						co roku					prócz tego dla 12 weterynarzy po 300 zł. 3.600 zł. rocznie
56608	58346=2-90%	4995	4933	4189	4739		3950	8181	5820	5984	
2-06%											tylko za strzeżenie granic
18951	19459=2-64%	2767	2815	2732	2438	"			176	59	
3816	4021=2-64%	732	650	1336	906	"	300	300	300		płaca weterynarza
28907	29710=2-59%	6615	8056	6877	7183	"	486	186	441	371	tylko za strzeżenie granic
8173	8391=2-49%	2665	2964	2403	2677	"	1197	376	747	773	
11208	11936=2-57%	4564	3320	3774	3886	"	6011	2027	2471	3503	
2-57%											
15208	15738=2-65%	6776	6431	6352	6520	"	7513	267	410	2730	
10700	11312=2-52%	3240	3767	4107	3705	"					skarb Państwa wszystko ponosi
19668	20562=2-32%	6580	6674	5327	6194	"					koszta ponoszą gminy i strony
2-70%					29-05						fundusz krajowy nie ponosi
139956	142069=2-74%	32725	34765	35259	70-95	"					
2-56%					14-61 85-39						tylko za strzeżenie granic przez wojsko, resztę skarb Państwa
51846	53287=2-64%	16758	17501	17179	17146	"		1461	336	599	
14112	14582=2-78%	5290	5558	5378	5409	"	81	2723	54	953	
12462	13742=2-63%	1841	861	1004	1239	co 3 lat	2261	423	671	1118	
2-88%											w roku 1871 wypłacono 30.000 zł.
160980	172913=3-11%	22456	20984	21500	21643	"	13613	18579	20435	17543	
2-68%											
552594	576068=2-79%	115004	119279	117617	117300		35412	34523	31861	33932	
2-61%											
391614	403155=2-68%	92548	98295	96117	95853		21799	15944	11426	16389	
70-89%	69-99%	19-48%	17-59%	18-22%	18-45%		38-74%	53-85%	36%	51-73%	
29-11%	30-01%	80-52%	82-41%	81-78%	81-55%		61-26%	46-15%	64%	48-27%	

e. k. statystyczną komisję centralną w Wiedniu w roku 1872, zaś działy pod Lit. F i G zestawione są

X. Alegat do L. W. kr. 742/1877.

Odpis odezwy c. k. Namiestnictwa

do Wydziału krajowego

z dnia 25. lipca 1874. L. 34186.

W odpowiedzi na szacowną odezwę z dnia 16. b. m. L. 2581. c. k. Namiestnictwo ma zaszczyt zawiadomić Świetny Wydział krajowy, że przesłane szacowną odezwą z d. 11. listopada 1872. L. 2581 wnioski, ażeby c. k. Rząd perjod szczepienia ospy w Galicyi z Krakowem z trzechletniego na coroczny zmienił — tudzież, żeby część kosztów z tego wynikających, tudzież część wydatków sanitarnych w ogóle na Skarb Państwa przyjął, po zasięgnięciu zdania c. k. krajowej Rady zdrowia sprawozdaniem z d. 20. b. m. L. 7460. wys. c. k. Ministerstwu przedłożone zostały.

D. u. s.

XI. Alegat do L. W. kr. 742/1877.

Odpis odezwy c. k. Namiestnictwa

do Wydziału krajowego

z dnia 24. września 1874. L. 45169.

Za zwrotem załączników szacownego pisma z d. 11. listopada 1872. L. 8415. mam zaszczyt zawiadomić Świetny Wydział krajowy, że wys. c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych przychylając się do wniosku Świetnego Wydziału krajowego, aby peryod szczepienia ospy ochronnej w Galicyi i W. ks. Krakowskiem z trzechletniego na coroczny zmienionym został, zarządziło rozporządzeniem swem z d. 14. b. m. L. 11724, aby coroczne szczepienie ospy ochronnej w każdej miejscowości w Galicyi i W. ks. Krakowskiem jak najspieszniej zaprowadzonym zostało.

Natomiast nie uwzględniło wys. c. k. Ministerstwo dalszych wniosków Świetnego Wydziału krajowego wyż. powołanem szacownem pismem objętych, a mianowicie:

1) wniosku, aby skarb państwa część kosztów powstałych z powodu szczepienia ospy ochronnej ponosił, a to z uwagi, że we wszystkich krajach koronnych Przedlitawii koszta te w zupełności fundusze krajowe ponoszą, niemniej

2) wniosku, aby w razie, gdyby skarb państwa do ponoszenia kosztów szczepienia przyczyniać się nie mógł, sprawa urządzenia i przeprowadzenia szczepienia ospy przeznaczona została reprezentacyi, a to z powodu, że postanowienie takie sprzeciwiałoby się zmianie §. 2. ustawy z d. 30. kwietnia 1870. D. u. p., którem sprawa ta zastrzeżoną została zakresowi działania rządowych władz administracyjnych.

Ze względu jednak na okoliczność, iż fundusz krajowy w całości kosztu szczepienia ponosi, oznajmiło wys. c. k. Ministerstwo, że przysłuży Świątnemu Wydziałowi krajowemu odpowiedni wpływ na sposób przeprowadzenia szczepienia, a mianowicie ustanowienie okręgów szczepienia, lekarzy i t. p., że zatem c. k. Namiestnictwo w sprawie niniejszej za wspólnem porozumieniem z Świątnym Wydziałem krajowym postępować winno. Czyniąc zadość postanowieniom powołanego rozporządzenia ministeryalnego, wzywam równocześnie c. k. krajową Radę zdrowia do wypracowania projektu, w jaki sposób coroczne szczepienie bez narażenia funduszu krajowego na ponoszenie zbyt znacznych kosztów przeprowadzićby należało, którego projektu w swoim czasie Świątnemu Wydziałowi do uprzejmego zaopiniowania udzielić nie omieszkać.

D. j. w.

XII. Alegat do L. W. kr. 742/1877.

Odpis odezwy c. k. Namiestnictwa

z dnia 30. listopada 1874. l. 56132.

do Wydziału krajowego.

-. Subalegat

W ślad tutejszej odezwy z dnia 24. września b. r. 45169 mam zaszczyt udzielić Świątnemu Wydziałowi krajowemu w załączeniu -. wypracowany przez tutejszą c. k. krajową Radę zdrowia projekt, w jaki sposób na przyszłość przeprowadzać by należało doroczne szczepienie ospy ochronnej oraz rewakynację, do uprzejmego zaopiniowania.

D. j. w.

Subalegat do Alegatu XII. L. W. kr. 742/1877.

Wyciąg z protokołu posiedzenia c. k. krajowej Rady zdrowia

z dnia 12. listopada 1874.

Odnośnie do rozporządzenia wys. c. k. Namiestnictwa z d. 24. września b. r. l. 45.169, którym zalezwano c. k. krajową Radę zdrowia do przedłożenia projektu, w jaki sposób przeprowadzić by należało coroczne szczepienie ospy ochronnej w każdej miejscowości bez narażenia skarbu krajowego na ponoszenie zbyt znacznych kosztów, stawia Dr. Wołek jako referent wniosek: Rada zdrowia zechce następujący projekt c. k. Namiestnictwu przedłożyć:

1. W każdym powiecie mają być ustanowione okręgi szczepienia, w miarę siedzib lekarzy uzdolnionych do szczepienia.

Im więcej okręgów będzie, tem mniejsze wypadną koszta.

2. Okręgi szczepienia ustawi c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym po poprzednim zasięgnięciu zdania c. k. Starostw tudzież Wydziałów powiatowych.
3. Lekarzy okręgowych wyznacza c. k. Namiestnictwo za porozumieniem się z Wydziałem krajowym na przedstawienie lekarzy powiatowych.

Każdy lekarz powiatowy winien mieć przynajmniej jeden okręg szczepienia.

4. Celem zbierania dostatecznej ilości krowianki humanizowanej, winien lekarz każdego okręgu rozpocząć szczepienie corocznie najpóźniej z końcem maja, poczynając od miejscowości, której ludność znaną mu jest jako najzdrowsza, szczepieniem dostatecznej liczby dzieci prawdziwą krowianką, którą dostarczy w miarę potrzeby Wydział krajowy za pośrednictwem kraj. referenta sanitarnego.
5. Szczepienie w okręgu wykona lekarz wedle możności bez przerwy a to w porządku topograficznym.

Do przysiołków dojeżdżać nie ma, lecz dzieci ztamtąd powinny być przynieszone do przynależnych gmin.

6. Ósmego dnia po zaszczepieniu winien lekarz przedsięwziąć w każdej miejscowości rewizję, przy której to sposobności zaszczepi powtórnie te dzieci, u których się szczepienie nie przyjęło.
7. Przy szczepieniu jak i rewizji powinien lekarz starać się o ile możności przeprowadzać rewakeynację u osób przed 7 laty szczepionych.
8. Szczepienie odbywać się powinno albo w szkole, albo w kancelaryi urzędu gminnego, lub w braku takowych w innem miejscu przyzwoitem.
9. Podczas szczepienia i rewizji obecnym być winien wójt lub jego zastępca, oraz przełożony obszaru dworskiego a w miarę możności delegat rady powiatowej.
10. Lekarz prowadzić będzie dziennik, w którym wyszczególni ilość dzieci szczepionych i rewidowanych, tudzież powtórnie szczepionych, i rewakeynowanych wypisując je z imienia i nazwiska. Dziennik ten potwierdzić ma wójt, przełożony obszar dworski lub ich zastępcy i delegat rady powiatowej. Lekarz powiatowy jako urzędnik państwowy wolnym jest od potwierdzenia tego. Dziennik powyższy przedłoży lekarz wraz z rachunkiem kosztów c. k. Starostwu.
11. Po skutecznionem szczepieniu przedłoży lekarz wykazy według załączonych wzorów sporządzone c. k. Staroście a lekarz powiatowy sporządzi z nich główny operat szczepienia.
12. Z początkiem maja każdego roku dostarczy urząd powiatowy każdemu lekarzowi szczepiącemu wykaz dzieci w ubiegłym roku urodzonych, które urzęda parafialne i inne wyznaniowe do prowadzenia metryk upoważnione sporządzają, niemniej wykaz dzieci w ubiegłym roku nieszczepionych.
13. Przed rozpoczęciem szczepienia winien lekarz przedłożyć c. k. Staroście do zatwierdzenia plan, w którym wyraźnie ma być podany czas (dzień i godzina), w którym szczepienie i rewizją w każdej miejscowości okręgu rozpocząć zamysła, o czym Starosta zawiadomi dotyczące zwierzchności gminne, przełożonych obszarów dworskich, oraz Wydział rady powiatowej. W razie ważnej przeszkody lekarz zawiadomi c. k. Starostwo i dotyczącą gminę, oznaczając zarazem ponowny termin.
14. Prócz wzmiankowanej kontroli wykonywanej przez wójta, przełożonego obszaru dworskiego i delegata rady powiatowej winien lekarz powiatowy celem umożliwienia nadzoru lekarskiego, przy sposobności pobytu w którejkolwiek miejscowości skontrolować czynność lekarza szczepiącego a prócz tego w każdym okręgu podczas szczepienia

choćby jedną zwiedzić miejscowość. Spostrzeżenia swe uwidoczni lekarz powiatowy na rachunku kosztów podróży lekarza szczepiącego.

15. Wraz z wykazami szczepienia przedłoży lekarz rachunek kosztów sporządzony **wedle** obowiązujących przepisów, przyczem ustanawia się:
- a) lekarz obowiązany jest, w miejscu swego zamieszkania wykonywać bezpłatnie tak szczepienie jak rewizyą tudzież rewakynacją,
 - b) w okręgu zaś należy mu się prócz milowego dyeta całodzienna, jeżeli
 - 1) nie przedsięwzięje żadnej podróży i zaszczepi najmniej 80 dzieci lub zrewiduje 100,
 - 2) jeśli pojedzie od 0·1—0·5 mili i zaszczepi 60 dzieci lub zrewiduje 80,
 - 3) jeśli pojedzie od 0·6—1 i zaszczepi 50 dzieci lub zrewiduje 70,
 - 4) jeśli pojedzie od 1·1—1·5 mili i zaszczepi 40 lub zrewiduje 60,
 - 5) jeśli pojedzie od 1·6—2 mil i zaszczepi 35 lub zrewiduje 55,
 - 6) jeśli pojedzie 2·1—2·5 mili i zaszczepi 30 lub zrewiduje 50,
 - 7) jeśli pojedzie 2·6—3 mil i zaszczepi 20 lub zrewiduje 40,
 - 8) jeśli pojedzie 3·1—3·5 mili i zaszczepi 15 lub zrewiduje 30,
 - 9) jeśli pojedzie 3·5—4 mil i zaszczepi 10 lub zrewiduje 20,
 - 10) jeśli pojedzie 4—4·5 mil i zaszczepi 5 lub zrewiduje 10,
 - 11) jeśli wykona podróż nad 4·5 mili.

Podług powyższej normy obliczać będzie lekarz szczepiący dyety swe w miarę ilości zaszczepionych dzieci.

16. Wszelkie inne przepisy o ile z niniejszymi niezostają w sprzeczności, mają i nadal moc obowiązującą.

Uchwała:

Wniosek referenta przyjęto
jednogłośnie.

Za zgodność z wywodem
Dr. Cassina.

XIII. Alegat do L. W. kr. 742/1877.

Odpis odezwy Wydziału krajowego do c. k. Namiestnictwa

z dnia 19. grudnia 1874. do L. W. kr. 25666.

W załatwieniu odezwy z d. 30. listopada b. r. L. 56132 rozpatrzyliśmy projekt c. k. Rady zdrowia, w jaki sposób na przyszłość przeprowadzić by należało doroczne szczepienie ospy ochronnej oraz rewakynację i w zasadzie nie mamy nic do zarzucenia projektowi, który wydaje się nam stosownie ułożonym.

Zwracamy tylko uwagę Świetnego c. k. Namiestnictwa, czy niebyłoby praktyczniej, ażeby dla kontroli oprócz delegata Rady powiatowej obecnym był przy szczepieniu dotyczący duszstarownik, bo sama Rada zdrowia w §. 9. przypuszcza możliwość niebytno-

ści przy szczepieniu delegata Rady powiatowej wtedy, gdy duszstarownik może być zawsze obecnym.

Oczekujemy od Świetnego c. k. Namiestnictwa ustanowienia okręgów szczepienia dla lepszego porównania, czy kosztu dawnego sposobu szczepienia nie będą mniejsze jak kosztu proponowanego w projekcie, gdyż w téj chwili nie mamy odpowiednich danych do porównania.

D. j. w.

XIV. Alegat do L. W. kr. 742/1877.

Odpis okólnika c. k. Namiestnictwa

do wszystkich Pp. c. k. Starostów

z dnia 29. grudnia 1874. L. 61085.

Rozporządzeniem z dnia 14. września b. r. L. 11724 zarządziło wysokie c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych, aby szczepienie ochronnej ospy w Galicyi i Wielkiem Księstwie Krakowskiem corocznie w każdej miejscowości wykonywano. W wykonaniu powołanego rozporządzenia postanawia się w porozumieniu z Wydziałem krajowym co następuje:

1. Począwszy od r. 1875. odbywać się będzie szczepienie ospy ochronnej corocznie w każdej miejscowości.
2. W każdym powiecie ustanowione będą okręgi szczepienia w miarę liczby lekarzy w powiecie zamieszkałych a do szczepienia uzdolnionych.
3. Okręgi szczepienia ustawi c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym po poprzednim zasięgnięciu zdania c. k. Starostw i Wydziałów powiatowych.
4. Lekarzy, którym poruczonem będzie szczepienie w pojedynczych okręgach, wyznaczy c. k. Namiestnictwo za porozumieniem się z Wydziałem krajowym na wniosek c. k. Starosty względnie lekarza powiatowego.
5. Każdy lekarz powiatowy powinien wykonywać szczepienie przynajmniej w jednym okręgu szczepienia.
6. Lekarze miejscy winni w miejscowości swego zamieszkania szczepić corocznie ospę ochronną bezpłatnie.
7. Celem uzbierania dostatecznej ilości krowianki humanizowanej winien lekarz każdego okręgu rozpocząć szczepienie corocznie w swym przydzielonym mu okręgu najpóźniej z końcem maja poczynając od miejscowości, której ludność znaną mu jest jako najzdrowsza, zaszczepieniem dostatecznej liczby dzieci prawdziwą krowianką, której dostarczy w miarę potrzeby Wydział krajowy za pośrednictwem c. k. krajowego referenta spraw zdrowia.
8. Szczepienie w okręgu wykona lekarz o ile możności bez przerwy z zachowaniem porządku odpowiadającego położeniu topograficznemu miejscowości do okręgu wcielonych.
9. Do przysiołków nie wolno lekarzowi dojeżdżać, gdyż dzieci szczepić się tamże mające winne być dostawione w gminach, do których przysiołki należą.

10. Ósmego dnia po zaszczepieniu winien lekarz przedsięwziąć w każdej miejscowości rewizję i obdzielić żyjących sobie tego świadectwami odbytego szczepienia ospy, przy której to sposobności zaszczepi powtórnie te dzieci, u których się szczepienie nie przyjęło.
11. Rewizję dzieci powtórnie szczepionych przedsięwzięć lekarz przy sposobności szczepienia w roku następnym.
12. Przy sposobności szczepienia i rewizji winien lekarz starać się o ile możności przeprowadzać rewakcynacyą u osób przed 7 laty szczepionych.
13. Szczepienie odbywać się powinno albo w szkole, albo w kancelaryi gminnej lub w braku tychże w innem miejscu przyzwoitem przez Zwierzchność gminną oznaczyć się mającém.
14. Podczas szczepienia jakoteż rewizji obecnym być winien wójt, lub jego zastępca, względnie przełożony obszaru dworskiego, a w miarę możności delegat Rady powiatowej, lub miejscowy duszpasterz.
15. Lekarz prowadzić ma dziennik, w którym wyszczególni ilość dzieci szczepionych i rewidowanych, tudzież powtórnie szczepionych, oraz osób rewakcyonowanych, wypisując takowe z imienia i nazwiska. Dziennik ten po ukończeniu szczepienia w każdej miejscowości potwierdzić winien wójt lub tegoż zastępca, oraz przełożony obszaru dworskiego, niemniej w razie obecności delegat Rady powiatowej i duszpasterz.

Dziennik ten dołączy lekarz do rachunku kosztów.

Potwierdzenia dziennika szczepienia przez lekarza powiatowego jako urzędnika państwowego nie wymaga się.

16. Po skutecznionem szczepieniu przedłoży lekarz wykazy sporządzone według wzoru oddzielnie przesłać się mającego p. c. k. Staroście, a lekarz powiatowy sporządzi z nich główny wykaz szczepienia.
17. Z początkiem maja każdego roku dostarczy c. k. Starostwo każdemu lekarzowi szczepiacemu wykaz dzieci urodzonych w ubiegłym roku w okręgu lekarzowi przydzielonym, sporządzony przez urzędy parafialne i inne wyznaniowe do prowadzenia metryk upoważnione, niemniej wykaz dzieci w roku ubiegłym nie zaszczepionych.
18. Na 14 dni przed rozpoczęciem szczepienia winien lekarz przedłożyć c. k. Staroście do zatwierdzenia porządek szczepienia oraz podać dzień i godzinę, o których w każdej miejscowości szczepienie i rewizję przedsięwziąć zamierza, o czem c. k. Starosta zawiadomi w czas dotyczące zwierzchności gminne, przełożonych obszarów dworskich, duszpasterzy i Wydział Rady powiatowej. W razie niemożności wykonania szczepienia w pierwotnie oznaczonym terminie, zawiadomi o tem lekarz w czas Zwierzchność gminną i c. k. Starostę oznaczając równocześnie ponowny termin.
19. Lekarz powiatowy winien, jeżeliby przy sposobności innej czynności znajdował się w miejscowości, w której właśnie odbywa się szczepienie, przekonać się osobiście o sposobie, w jaki lekarze wykonują szczepienie i rewizję, a gdyby się taka sposobność nie nadarzyła, zwiedzić w tym celu w każdym okręgu niespodzianie podczas szczepienia przynajmniej jedną z przydzielonych miejscowości.
20. Wraz z wykazami szczepienia przedłoży lekarz rachunek kosztów podróży sporządzony wedle dotąd obowiązujących przepisów.
21. W miejscu zamieszkania winien każdy lekarz szczepiący wykonać szczepienie, rewizję i rewakcynacyę bezpłatnie.

Za powyższe czynności w okręgu pobierać będzie lekarz prócz milowego przy należne mu za każdy dzień dyety. Całodzienne dyety należą się lekarzowi, jeżeli:

- a) nie podejmując żadnej podróży zaszczepi lub zrewakcyduje 80 osób, lub zrewid. 100,
- b) podejmując podróż w odległości od 0.1—0.5 mili zaszczepi lub zrewakcyduje 60 osób lub zrewiduje 80,

- c) podejmując podróż w odległości od 0·6—1 mili zaszczerpi lub zrewakeynuje 50 osób lub zrewiduje 70,
- d) podejmując podróż w odległości od 1·1--1·5 mili zaszczerpi lub zrewakeynuje 40 osób lub zrewiduje 60,
- e) podejmując podróż w odległości od 1·6—2 mil zaszczerpi lub zrewakeynuje 35 osób lub zrewiduje 55,
- f) podejmując podróż w odległości od 2·1—2·5 mili zaszczerpi lub zrewakeynuje 30 osób lub zrewiduje 50,
- g) podejmując podróż w odległości od 2·6 do 3 mil zaszczerpi lub zrewakeynuje 20 osób lub zrewiduje 40
- h) podejmując podróż w odległości od 3·1 do 3·5 mili zaszczerpi lub zrewakeynuje 15 osób lub zrewiduje 30,
- i) podejmując podróż w odległości od 3·6 do 4 mil zaszczerpi lub zrewakeynuje 10 osób, lub zrewiduje 20,
- k) odbędzie podróż w odległości od 4·1 do 5 mil.

22. Wszelkie przepisy, o ile z pierwszymi nie zostają w sprzeczności, mają i nadal moc obowiązującą.

Podając do wiadomości Pana powyższe postanowienia poleca się Panu Staroście, aby celem wprowadzenia w życie takowych najdalej do 25. stycznia 1875. przedłożył projekt podziału powiatu na okręgi szczepienia z wymienieniem miejscowości do każdego okręgu wcielić się mających, ułożony w porozumieniu z Wydziałem Rady powiatowej i uwzględnieniem liczby lekarzy w powiecie zamieszkałych, niemniej wykaz tych ostatnich, w którym podane być winny: stopień akademicki, wiek, siedziba, oraz zdanie lekarza powiatowego co do uzdolnienia, oraz oświadczenie każdego, czy pod warunkami w niniejszym rozporządzeniu podanymi, obowiązują się wykonywać szczepienie w jednym z okręgów ustanowić się mających.

D. j. w.

XV. Alegat do L. W. kr. 742/1877.

Odpis odezwy Wydziału krajowego

z dnia 25. stycznia 1876. do L. W. kr. 13753/75.

do c. k. Namiestnictwa.

./. Uchwała

W skutek uchwały sejmowej z d. 25. maja 1875. L. S. 484 tu ./.. w odpisie dołączonej, mamy zaszczyt wezwać świetne c. k. Namiestnictwo:

1) ponownie do rokowań, aby fundusz państwowy ponosił wydatki sanitarne w całości, a względnie przyczyniał się choć w części do powiększonych corocznie szczepieniem ospy kosztów z powodów pismem naszym z d. 11. listopada 1872. L. 8415/70 podniesionych;

2) oznajmienia nam rychłego: a) czy i jaka okazała się potrzeba zmiany nowych okręgów szczepienia ospy z doświadczeń czynności w 1875. w tej mierze przeprowadzonych, b) jaki należałoby oznaczyć nieprzekraczalny dla lekarzy peryod szczepienia ospy

celem uchylenia nieodpowiednego szczepienia w zimie jako porze zupełnie niestosownej, jako też c) czy i jakie możnaby zaprowadzić oszczędności, oprócz owej pismem szacownem z d. 16. czerwca 1875 L. 29052 zarządzonej; a względnie, czy nie byłoby stosowniej znieść należytość milową przy szczepieniu ospy i epidemiach, a zaprowadzić podwoy w myśl okólnika gub. z d. 20. czerwca 1826 L. 33480;

3) o wykazanie miast, które dotąd żadnych na utrzymanie lekarza nie ponoszą kosztów, celem wezwania ich do przyjęcia stałego lekarza i weterynarza, a to na podstawie operatu nowych okręgów szczepienia ospy;

4) jako też oznajmienia nam, czy i co Światne c. k. Namiestnictwo zarządziło w sprawie a) pomnożenia lekarzy i ustanowienia posad weterynarzy powiatowych — jako też b) co do potrzeby stosowniejszej instrukcyi o szczepieniu ospy z uwzględnieniem, że lekarz do każdej wsi tym celem dojeżdżać ma, a tworzenie miejscowości zbornych dla okręgów szczepienia zakazuje się.

D. j. w.

Subalegat do Alegatu XV. do L. W. kr. 742/1877.

Odpis uchwały Sejmu krajowego

we Lwowie z dnia 25. maja 1875. do L. 484/S.

Na posiedzeniu dnia 25. maja 1875. r. przy rozprawie nad rubryką IV. i V. budżetu funduszu krajowego na rok 1876. wydał Wysoki Sejm następującej treści

Uchwałę:

Wzywa się Wydział krajowy:

1) do ponownych rokowań z c. k. Rządem, aby wydatki sanitarne ponosił skarb państwa w całości, a względnie, aby się choć w części do powiększonych corocznie szczepieniem kosztów ospy ochronnej przyczyniał.

2) Ażeby przy ustanowieniu okręgów szczepienia i przy czynności prowadzenia kontroli zastrzegł sobie należyty wpływ, i w kierunku oszczędności dalsze rokowania z c. k. Rządem przeprowadził.

3) Aby zasobniejsze gminy, a mianowicie znaczniejsze miasta, które dotąd żadnych na utrzymanie lekarzy nie ponoszą kosztów, zaważał do przyjęcia na koszt gminy stałych lekarzy i miejscowych weterynarzy.

4) Wzywa się c. k. Rząd do powiększenia liczby lekarzy powiatowych i do ustanowienia posad powiatowych weterynarzy, niemniej do poczynienia stosownych zmian w urzędowej instrukcyi o szczepieniu ospy (dekret kancelaryi nadwornej z d. 9. lipca 1836. L. 13192), a mianowicie: aby zatrzymano dotychczasowy objazd lekarzy po wsiach przy szczepieniu ospy i nie wprowadzano okręgów szczepienia z obowiązkiem zwożenia dzieci w miejsca zborne konkurencyjne.

O tej uchwale zawiadomiono Wydział krajowy z tem nadmienieniem, że jednocześnie całą treść uchwały (cztery ustępy) podaje do wiadomości Prezydyum c. k. Namiestnictwa.

D. j. w.

Odpis odezwy c. k. Namiestnictwa*z dnia 23. lutego 1876. l. 4691/76.***wystosowanej do Wydziału krajowego we Lwowie.**

W odpowiedzi na szacowne pismo z dnia 25. stycznia b. r. l. 13753. c. k. Namiestnictwo ma zaszczyt oznajmić Świetnemu Wydziałowi krajowemu:

1) Że ponowienie rokowań z rządem, aby fundusz państwowy ponosił wydatki sanitarne w całości, a względnie przyczyniał się choć w części do powiększonych corocznie szczepieniem ospy kosztów, żadnego nie odniosłoby skutku, ponieważ c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych rozporządzeniem z dnia 14. września 1874. l. 11724., zakomunikowaniem Świetnemu Wydziałowi tutejszą odezwą z dnia 24. września 1874. l. 45169. nie przychyliło się do powyższego żądania Świetnego Wydziału, postawionego w piśmie z 11. listopada 1872 l. 8415.

2) Że z doświadczeń poczynionych w roku ubiegłym okazała się potrzeba zmiany niektórych okręgów szczepienia, ustanowionych w roku 1875. o czym Świetny Wydział krajowy po nadejściu sprawozdań dotyczących c. k. Starostów szczegółowo zawiadomionym zostanie.

3) Że zdaniem c. k. Namiestnictwa należałoby miesiąc październik oznaczyć jako nieprzekraczalny termin do ukończenia szczepienia letniego, niemniej, że pod tym względem c. k. Namiestnictwo w właściwym czasie poczyni odpowiednie zarządzenia.

4) Że w obec znacznej drożyzny i smutnych stosunków materialnych całej prawie ludności kraju naszego, obecnie niemożliwym będzie zaprowadzenie jakiegokolwiek oszczędności w wynagrodzeniu lekarzy za czynność szczepienia i leczenia chorych podczas panowania chorób nagminnych. Przy obecnie ustanowionem wynagrodzeniu bowiem, lekarze prywatni uchylają się od szczepienia, podając za powód lichy wynagrodzenie — skutkiem czego czynności tej w niektórych okręgach w roku ubiegłym przeprowadzić nie było można. W razie zniesienia należitości milowej przy szczepieniu i epidemiach a zaprowadzeniu podwód, żaden lekarz wolno praktykujący nie podjąłby się wykonania tych czynności — cały ciężar przeto spadłby na lekarzy powiatowych, którzyby zadaniu temu podołać nie mogli, a którym jako urzędnikom państwowym przysłuży prawo pobierania wyższej należitości milowej. — Przy zaprowadzeniu podwód — byłyby przeto koszta sanitarne tylko jeszcze znaczniejsze — lekarze bowiem prywatni pobierają tylko zwykłą należitość milową.

5) Że c. k. Namiestnictwo nie może Świetnemu Wydziałowi wykazać miast, które dotąd żadnych wydatków na utrzymanie lekarza nie ponoszą, pod tym bowiem względem nie prowadzi żadnej ewidencji.

6) Że przeprowadzenie organizacji służby zdrowia w myśl ustawy z 30. kwietnia 1870. jak się zdaje już w krótko nastąpi — a przytem zapewne pomnożoną także zostanie liczba posad weterynaryj powiatowych w Galicyi.

7) Wreszcie że zawezwano c. k. krajową Radę zdrowia do objawienia zdania, czy i o ile na postawie poczynionych doświadczeń podczas szczepienia w r. 1875. instrukcję szczepienia wydaną w tymże roku i udzieloną Świetnemu Wydziałowi krajowemu tutejszą odezwą z dnia 29. grudnia 1874. l. 61085. zmienić by należało, że atoli już w przeszłorocznej instrukcyi szczepienia polecono lekarzom — aby celem dokonania szczepienia do każdej miejscowości dojeżdżali.

D. j. w.

Odpis odezwy Wydziału krajowego

z dnia 29. grudnia 1876. l. 25953/76.

do Świetnego c. k. Namiestnictwa we Lwowie.

W skutek uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 26. października 1869. upraszał Wydział krajowy świetne c. k. Namiestnictwo, odezwą z dnia 11. listopada 1872. l. 8415, przy dokładnem i obszernem streszczeniu stanu rzeczy, o wyjednanie u Rządu:

1) ażeby peryod szczepienia ospy w Galicyi i w Wielkiem Księstwie Krakowskiem z trzechletniego na coroczny, został zmieniony i żeby część kosztów z tego wynikających ponoszona była przez skarb państwa, albo też —

ażeby cała sprawa urządzenia i przeprowadzenia szczepienia ospy była oddaną Reprezentacyi krajowej;

2) ażeby skarb państwa przyczyniał się do pokrycia kosztów szczepienia ospy i wydatków sanitarnych.

Powody, w tej odezwie przez Wydział krajowy przytoczone, były następujące: że przeszło przez lat 30 we wszystkich krajach koronnych, oprócz Bukowiny, szczepienie ospy corocznie, w Galicyi zaś tylko co trzy lat się odbywało; Galicya więc (nie licząc już niepowetowanych strat z zaniedbanej opieki nad bezpieczeństwem zdrowia), przez cały ten czas była pociągana potrójnie do udziału w tych kosztach, do których reszta pomienionych krajów zaledwie w trzeciej części konkurowała, a więc żądanie jest słuszne, ażeby fundusz państwowy przyszedł teraz Galicyi w pomoc zobowiązaniem się do ponoszenia pewnej części wydatków na szczepienie ospy, które przez zaprowadzenie corocznego szczepienia znacznie by się powiększyły.

Co się zaś tyczy wydatków sanitarnych które obejmują koszta należitości miłowego dla lekarzy urzędujących z powodu epidemii i zarazy na bydło, tudzież koszta zamknięcia granic podczas zarazy księgosuszu, to wykazał Wydział krajowy statystycznie na podstawie przeprowadzonych ze wszystkimi Wydziałami krajowymi korespondencyi:

- a) że galicyjski fundusz krajowy przeciętnie wydaje corocznie na te potrzeby daleko więcej, niż wszystkie inne kraje razem;
- b) że wydatki te w Galicyi co roku znacznie wzrastają, gdy przeciwnie w innych krajach się zmniejszają — a nareszcie co najważniejsze
- c) że w niektórych i do tego bardzo znacznych krajach, jakoteż w Dalmacyi, Austrii poniżej Anizy, w Salzburgu, w Styryi, w Morawii i w Czechach, wydatki te w całości lub w znacznej części skarb państwa ponosi, tak, że z tego tytułu, fundusze krajowe tych krajów nie mają żadnych zgoła wydatków albo tylko bardzo nieznaczne; na dowód tego dołączono do tej odezwy autentyczne pisma dotyczących Wydziałów krajowych. Udowodniono także w tej odezwie, że Galicya jest faktycznie dla reszty krajów w radzie państwa reprezentowanych, przedmurem przeciw epidemjom i epizocjom, a oprócz nieobliczonych z tego powodu strat i klęsk, dla odwołenia takowych ponosić musi fundusz krajowy galicyjski znaczne wydatki, jakie fundusze krajowe reszty krajów nie ponoszą bądź dla tego, iż podobnych klęsk wcale nie znają, głównie zaś i dla tego, że wydatki w znacznej części a nawet w zupełności z funduszy państwowych są pokrywane.

Szacowną odezwą z dnia 24. września 1874. l. 45169. zaintymowało świetne c. k. Namiestnictwo Wydziałowi krajowemu reskrypt c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 14. września 1874. l. 11724, według którego zarządzone coroczne szcze-

pień ospy ochronnej w Galicyi i w Wielkiem Księstwie Krakowskiem, nieuwzględniono jednak wniosku Wydziału krajowego:

1. aby skarb państwa część kosztów powstałych z powodu szczepienia ospy ochronnej ponosił, a to z uwagi, że we wszystkich krajach koronnych przedlitawskich kosztą te w zupełności fundusze krajowe ponoszą;
2. aby w razie, gdyby skarb państwa do ponoszenia kosztów szczepienia przyczynić się nie mógł, sprawa zarządzenia i przeprowadzenia szczepienia ospy przekazana została Reprezentacyi krajowej, a to z powodu, że postanowienie takie sprzeciwiałoby się brzmieniu §. 2. ustawy z 30. kwietnia 1870, którem sprawa ta zastrzeżoną została, zakresowi działania rządowych władz administracyjnych.

Ze względu jednak na okoliczność, że fundusz krajowy w całości kosztą szczepienia ponosi, oznajmiło c. k. Ministerstwo, że Wydziałowi krajowemu przysłużyć odpowiedni wpływ na sposób przeprowadzenia szczepienia, a mianowicie ustanowienie okręgów szczepienia, lekarzy i t. d., co też rzeczywiście poczynawszy od roku 1875. nastąpiło.

Na prośbę jednak Wydziału krajowego, ażeby skarb państwa przyczynił się do ponoszenia kosztów sanitarnych, których inne kraje albo wcale nie ponoszą albo bardzo nieznacznie się do tych wydatków przyczyniają, nie dało ani c. k. Ministerstwo ani też Światne c. k. Namiestnictwo żadnej odpowiedzi.

Gdy jednak Wydział krajowy musi także w tej sprawie dać przy najbliższej sesyi wyjaśnienie Wysokiemu Sejmowi, upraszamy światne c. k. Namiestnictwo, przy dołączeniu odnośnych w odezwie z dnia 11. listopada 1872. l. 8415 powołanych i szacownem pismem z dnia 24. września 1874 l. 45169, Wydziałowi krajowemu zwróconych aktów, o wyjednanie u c. k. Rządu postanowienia także co do ponoszenia kosztów sanitarnych i zawiadomienia nas przy zwrocie allegatów, o skutku.

Przy tej sposobności musimy podnieść, że jeżeli Wysoki c. k. Rząd odmówił przyczynienia się do ponoszenia kosztów szczepienia z powodu, że kosztą te wszystkie kraje koronne w całości ponoszą — to właśnie na tej samej zasadzie winien uwolnić fundusz krajowy od ponoszenia kosztów sanitarnych, które inne kraje albo wcale nie ponoszą, albo do nich się z bardzo nieznaczną kwotą przyczyniają.

D. j. w.

XVIII. Alegat do LW. 742/1877.

Odpis odezwy Wydziału krajowego

z dnia 2. kwietnia 1876. do LW. 6970.

do c. k. Namiestnictwa.

W załatwieniu pisma szacownego z 16. marca 1876. l. 12564 mamy zaszczyt oznajmić światnemu c. k. Namiestnictwu przy zwrocie komunikatu z alegatami, że zgadzamy się na udzielony nam projekt zmienionej instrukcyi o szczepieniu ospy z tem jednak zastrzeżeniem:

a) że §. 15. po wyrazach; „Po skutecznieniu szczepienia przedłoży lekarz wykazy“, nastąpić mają słowa: „przez dotyczący Urząd parafialny koramizowane, a“

b) a w §. 21. w trzeciem przedostatniem ustępie dodać zakończenie tegoż ustępu wyrazami: „jednak zawsze tylko w stosunku do oddalenia i ilości dzieci **zaszczepionych** lub zrewidowanych.“

Również dzieląc powody propozycji co do premii, ustanawiamy cztery premie po 200 — 180 — 150 i 100 zł. w. a. dla odszczególniających się przy szczepieniu lekarzy lub chirurgów, z uprzejmem wezwaniem o wypracowanie i udzielenie nam odnośnej instrukcji co do zasad rozdawania.

Subalegat 1/. Subal. 2/.

Niemniej zabezpieczyliśmy według 1. i 2. dostawę potrzebnej ilości krowianki.
D. j. w.

Subalegat 1. do Alegatu XVIII. L. W. kr. 742/1877.

Odpis rozporządzenia Wydziału krajowego

z dnia 2. kwietnia 1876. L. 6970 do kasy krajowej.

Poleca się kasie krajowej, aby na rachunek wynagrodzenia za ilość fiolek krowianki w maju 1876. dostarczyć się mającą po 80 cent. za sztukę umówionego, kwotę (800) ośmiu set złotych reńskich w. a. Dr. Aleksandrowi Lechowi jako dostawcy z funduszu krajowego za kwitem osteplowanym z góry wypłaciła.

D. j. w.

Subalegat 2. do Alegatu XVIII. L. W. kr. 742/1877.

Odpis rozporządzenia Wydziału krajowego

z dnia 2. kwietnia 1876. L. 6970.

Do pana Dr. Aleksandra Lecha

lekarza pow. we Lwowie, wystosowanego na odpisie rozporządzenia do kasy krajowej.

W. Panu Dr. Aleksandrowi Lechowi, lekarzowi powiatowemu w miejscu, w skutek przyjęcia protokolarnej Pana deklaracji z 26. marca 1876 z zastrzeżeniem kontroli, którą uchwalił c. k. Rada zdrowia i Wydział krajowy, mianowicie zwiedzenia zakładu przez Inspektora szpitali w czasie napełniania fiolek krowianką, do wiadomości z oznajmieniem że po złożeniu dowodu na uskuteczniłą dostawę do bióra sanitarnego c. k. Namiestnictwa 1000 sztuk fiolek krowianki, na której rachunek 24 sztuk już jako dostawionych policzamy, dalsza należytość w myśl naszego intymatu z 3. maja 1875. l. 8088 będzie wypłaconą.

D. j. w.

Odpis okólnika c. k. Namiestnictwa

z dnia 11. kwietnia 1876. l. 16727

do wszystkich Pp. o. k. Starostów.

W porozumieniu z Wydziałem krajowym zmienia się tutejsze rozporządzenie z dnia 29. grudnia 1874. l. 61085 i z dnia 21. maja 1875. l. 19083, dotyczące ochronnego szczepienia ospy w sposób następujący:

1. Począwszy od r. 1875. odbywać się będzie szczepienie ospy ochronnej corocznie w każdej miejscowości.

2. W każdym powiecie ustanowione będą okręgi szczepienia w miarę liczby lekarzy w powiecie zamieszkałych a do szczepienia uzdolnionych.

3. Okręgi szczepienia ustanawia c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym po poprzednim zasięgnięciu zdania c. k. Starostw i Wydziałów powiatowych. W razie gdyby ustanowiony przez c. k. Namiestnictwo okręg szczepienia nie odpowiadał miejscowym stosunkom, z jakichkolwiek względów, c. k. Starostwo winno wnieść w tym względzie do c. k. Namiestnictwa należycie uzasadnione przedstawienie.

4. Lekarzy, którym poruczonem będzie szczepienie w pojedynczych okręgach, wyznaczy c. k. Namiestnictwo za porozumieniem się z Wydziałem krajowym na wniosek c. k. Starosty, względnie lekarza powiatowego.

5. Każdy lekarz powiatowy powinien wykonywać szczepienie przynajmniej w jednym okręgu szczepienia.

6. Lekarzy miejscy winni w miejscowości swego zamieszkania szczepić corocznie ospę ochronną bezpłatnie.

7. Celem zbierania dostatecznej ilości krowianki humanizowanej, winien lekarz każdego okręgu rozpocząć szczepienie corocznie w przydzielonym mu okręgu najpóźniej z końcem maja, poczynając od miejscowości, którą mu lekarz powiatowy wyznaczy, zaszczepieniem dostatecznej ilości dzieci prawdziwą krowianką, której dostarczy w miarę potrzeby Wydział krajowy za pośrednictwem c. k. krajowego referenta spraw zdrowia.

8. Przy oznaczeniu miejscowości, w której każdy lekarz krowiankę ma założyć, winien lekarz pow. wybierać taką, której ludność znaną mu jest jako najzdrowsza, bacząc, by nie była zbyt odległą od miejsca zamieszkania lekarza szczepiącego.

9. Celem dokonania szczepienia udać się winien lekarz do każdej miejscowości wyznaczając w miejscowościach rozległych w miarę potrzeby i kilka miejsc zbornych; do przysiółków nie więcej jak 1. kilometr odległych od gmin, do których należą, nie wolno lekarzowi dojeżdżać, dzieci tamże szczepić się mające winne być dostawione w gminach, do których przysiółki należą.

10. Ósmego dnia po zaszczepieniu winien lekarz przedsięwziąć w każdej miejscowości rewizję i obdzielić życzących sobie tego świadectwami odbytego szczepienia ospy, przy której to sposobności zaszczepi powtórnie te dzieci, u których się szczepienie nie przyjęło.

11. Rewizję dzieci powtórnie szczepionych przedsięwzięć lekarz przy sposobności szczepienia w roku następnym.

12. Przy sposobności szczepienia i rewizji winien lekarz starać się o ile możliwości przeprowadzać rewakeynację u osób przed 7 lat szczepionych.

13. Szczepienie odbywać się powinno albo w szkole, albo w kancelaryi gminnej, lub w braku tychże w innem miejscu przyzwoitem przez zwierzchność gminną oznaczyć się mającém.

14. Podczas szczepienia jako też rewizyi obecnym być winien wójt, lub jego zastępca, względnie przełożony obszaru dworskiego, a w miarę możliwości miejscowy duszpasterz.

15. Po skutecznionem szczepieniu przedłoży lekarz c. k. Staroście wykazy sporządzone według wzorów przepisanych, a przez właściwe urzędy parafialne koramizowane, a lekarz powiatowy sporządzi z nich główny wykaz szczepienia.

16. Z początkiem maja każdego roku dostarczy c. k. Starostwo każdemu lekarzowi szczepiącemu wykaz dzieci urodzonych w ubiegłym roku w okręgu lekarzowi przydzielonym, sporządzony przez urzędy parafialne i inne wyznaniowe, do prowadzenia metryk upoważnione, niemniej wykaz dzieci w roku ubiegłym niezaszczepionych.

17. Przed rozpoczęciem szczepienia c. k. Starostwo zawiadomi przełożonych obszarów dworskich i zwierzchności gminnych, któremu lekarzowi szczepienie w dotyczącej miejscowości poruczono i poleci dotyczącym zwierzchnikom, aby polecenia lekarza szczepiącego ściśle wykonywali. Lekarz szczepiący może dokonać szczepienia w porządku jaki uzna za odpowiedni i dogodny, winien atoli o terminie, w którym w każdej miejscowości szczepienie dokonać zamierza, w czas zawiadomić dotyczące zwierzchności a w miejscowościach, które są siedzibami probostw lub kapelanii, zaprosić duszpasterzy, by przy szczepieniu byli obecnymi. Aczkolwiek pod względem porządku szczepienia, pozostawioną jest lekarzowi zupełna wolność, wynagrodzenie kosztów podróży obliczać należy w sposób, jak gdyby lekarz szczepił ile możliwości bez przerwy i w porządku odpowiadającym wzajemnemu położeniu topograficznemu miejscowości do okręgu wcielonych.

18. Lekarz przyjmujący czynność szczepienia, winien takową skuteczną we wszystkich miejscowościach przydzielonego mu okręgu najdalej do końca października; w przeciwnym bowiem razie traci prawo żądania wynagrodzenia za szczepienie częściowo tylko dokonane.

19. Lekarz powiatowy winien, jeżeliby przy sposobności innej czynności znajdował się w miejscowości, w której właśnie odbywa się szczepienie, przekonać się osobiście o sposobie, w jaki lekarze wykonują szczepienie i rewizję, celem przekonania się, czy pojedynczy lekarze w okręgach im poruczonych gorliwie pełnią swe obowiązki, winien lekarz powiatowy co roku w innym okręgu przedsięwziąć szczepienie.

20. Wraz z wykazami szczepienia, przedłoży lekarz rachunek kosztów podróży sporządzony wedle dotąd obowiązujących przepisów, który c. k. Starostwo po sprawdzeniu w sposób właściwy dat w nim zawartych, przedłoży c. k. Namiestnictwu.

21. Za szczepienia, rewizję i rewakynację w okręgu pobierać będzie lekarz prócz milowego przynależne mu dyety. — Należytość dyety jednodniowej przyznana będzie lekarzowi, jeżeli:

- a) niepodjmując żadnej podróży zaszczepli, zrewakcynuje lub zrewiduje 60 osób;
- b) podejmując podróż w odległości 1—4 kilometr. zaszczepli, zrewakcynuje lub zrewiduje 40 osób;
- c) podejmując podróż w odległości ponad 4—7.5 kilometr. zaszczepli, zrewakcynuje lub zrewiduje 30 osób;
- d) podejmując podróż w odległości ponad 7.5—11.5 kilometr. zaszczepli, zrewakcynuje lub zrewiduje 25 osób;
- e) podejmując podróż w odległości ponad 11.5—15 kilometr. zaszczepli, zrewakcynuje lub zrewiduje 20 osób;
- f) podejmując podróż w odległości ponad 15—19 kilometr. zaszczepli, zrewakcynuje lub zrewiduje 15 osób;

g) podejmując podróż w odległości ponad 19—25 kilometr. zaszczepi, zrewakcynuje lub zrewiduje 10 osób,

h) podejmując podróż w odległości ponad 25—35 kilometr. zaszczepi zrewakcynuje lub zrewiduje 5 osób,

i) odbędzie podróż w odległości ponad 35—40 kilometr.

W miarę większej liczby szczepionych lub zrewidowanych przysłuży lekarzowi prawo zarachowania podług powyższej normy należytość za 2, 3 i więcej dniową dyetę bez względu na czas, w jakim szczepienia lub rewizyi dokonał, jednak zawsze tylko w stosunku do oddalenia i ilości dzieci szczepionych lub zrewidowanych.

Celem założenia krowianki dozwolonem jest lekarzowi zarachować 3 krotną podróż dla szczepienia i rewizyi, łącznie tylko 2-krotną bytność w każdej miejscowości. W razie oznaczenia kilku miejsc zbornych w 1 miejscowości, dostarcza gmina podwodę bezpłatnie.

Wszelkie przepisy, o ile z powyższymi nie zostają w sprzeczności, mają i nadal moc obowiązującą. O czem Pan wszystkich lekarzy i chirurgów w powiecie zamieszkałych z tym dodatkiem zawiadomić zechcesz, że Wydział krajowy ustanowił równocześnie 4 premie dla lekarzy lub chirurgów, którzy się odznaczają przy szczepieniu ospy ochronnej w kwotach: 200, 180, 150 i 100 złr. a. w.

Zarazem zechciej Pan wszystkich lekarzy zawiadomić, że lekarze, którzyby się szczepienia ochronnego podjąć nie chcieli, będą także od wszelkich czynności urzędowych wykluczeni do czego się Pan też w danym razie zastosujesz.

Odnosnie do 3. ustępu niniejszego rozporządzenia zechciej Pan bezzwłocznie zdać sprawę, czy i o ile uskutecznił w roku ubiegłym przez c. k. Namiestnictwo podział powiatu na okręgi szczepienia jest odpowiednim, oraz któremu z lekarzy zamierzasz powierzyć szczepienie w każdym z wyznaczonych okręgów.

D. j. w.

XX. Alegat do L. W. kr. 742/1877.

Odpis okólnika c. k. Namiestnictwa

we Lwowie z dnia 21. maja 1875. l. 19083.

do wszystkich Panów o. k. Starostów.

Subalegat 1.

Rozporządzeniem z dnia 12. kwietnia b. r. L. 4836. zarządziło Wysokie c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych, aby na przyszłość **każdy lekarz z ramienia rządu do szczepienia delegowany** prowadził protokół szczepienia według wzoru pod 1/. załączonego a to celem uwidocznienia **pochodzenia limfy**, którą każde z dzieci zaszczepione zostało. Niemniej poleciło Wysokie c. k. Ministerstwo wyż. powołanem rozporządzeniem, aby każdy z lekarzy szczepiących a udzielający limfy innym lekarzom, niemniej **lekarze utrzymujący zakłady regeneracyi krowianki** prowadzili protokół według wzoru pod 2/. załączonego.

Subalegat 2.

Gdy rubryki umieszczone w wzorze lit. a prawie w zupełności znachodzą się w wykazach, których wzory Panu rozporządzeniem z dnia 11. lutego b. r. L. 5136 przesłano, przeto zechcesz Pan wezwać lekarzy, którym z ramienia rządu szczepienie powierzono, nie-

mniej aby przy wypełnianiu tych wykazów ściśle postępowali, a w wykazie I. w uwadze **zkałd limfa pochodziła umieszczali**. Skutkiem powyższego rozporządzenia wysokiego c. k. Ministerstwa zestawienie wykazu I^o z znaczniejszą stratą czasu będzie połączone, skutkiem czego lekarze szczepiący mniejszą ilość dzieci dziennie szczepie będą w możności, przeto zmienia się ustęp 21. rozporządzenia z dnia 29. grudnia r. z. l. 61085. jak następuje: „w miejscu zamieszkania winien każdy lekarz szczepiący wykonać szczepienie, rewizję i re- „waccineację bezpłatnie.“

„Za powyższe czynności w okręgu pobierać będzie lekarz szczepiący prócz mi- „lowego należne za każdy dzień dyety.“

Całodzienne dyety należą się lekarzowi jeżeli:

a) nie podejmując żadnej podróży, zaszczepli lub zrewaccineuje 60 osób lub zrewiduje 80;

b) podejmując podróż w odległości od 0.1 do 0.5 mili, zaszczepli lub zrewaccineuje 40 osób lub zrewiduje 60;

c) podejmując podróż w odległości od 0.6 do 1 mili, zaszczepli lub zrewaccineuje 30 osób lub zrewiduje 50;

d) podejmując podróż w odległości 1.1 do 1.5 mili, zaszczepli lub zrewaccineuje 25 osób lub zrewiduje 40;

e) podejmując podróż w odległości 1.6 do 2 mil, zaszczepli lub zrewaccineuje 20 osób lub zrewiduje 35;

f) podejmując podróż w odległości 2.1 do 2.5 mili, zaszczepli lub zrewaccineuje 15 osób lub zrewiduje 25;

g) podejmując podróż w odległości od 2.5 do 3 mil, zaszczepli lub zrewaccineuje 10 osób lub zrewiduje 20;

h) podejmując podróż w odległości od 3.1 do 4 mil, zaszczepli lub zrewaccineuje 5 osób lub zrewiduje 8 — 10 osób;

i) odbędzie podróż w odległości od 4.1 do 5 mil.

Równocześnie dozwala się lekarzom szczepiącym, aby celem dostatecznego rozmnożenia potrzebnej do szczepienia limfy, do miejscowości, w której dzieci prawdziwą krowianką zaszczeplią, 3 razy dojeżdżali.

O czem Pan c. k. Starosta wszystkich lekarzy w powiecie zamieszkałych zawiadomić zechcesz.

D. j. w.

Subalegat 1. do Alegatu XX. L. W. kr. 742/1877.

Impfstoff Versendungs - Journal

des Impfarztes zu 187

Post Nr.	Name, Charakter und Wohnort des Impfstoffwerbers	T a g		Bezeichnung des abgegebenen Impfstoffes	Anmerkung
		der Requisition	der Versen- dung		
1.	Gross Franz, Wundarzt in Wettersdorf	30./5.	2./6.	J. Nr. $\frac{20}{1870}$	4 Phiolen pr. Post
2.	Berner Carl, Dr. der Med. in Oberndorf	1./6.	15./6.	J. Nr. $\frac{22}{1870}$	3 Phiolen durch N. N.
3.	Berghold Eduard, Wundarzt in Ehrendorf	24./7.	25./7.	J. Nr. $\frac{23u.25}{1870}$	2 Phiolen & &
	u. s. w.				

Journal of the Proceedings of the Council of the

- 7 q m l

JMPF-JOURNAL.

Impf-

I m p f l i n g e								Impfort	Impftag
Post Nr.	Name	Wohnort	Haus Nr.	Alter		verbliebene vom 18 . .	Zuwachs 18 . .		
				Jahre	Monate				
1.	Linder Ewa	Pirka	20	"	6	—	1	Pirka	1870 $\frac{4}{8}$
2.	Eder Anton v. Hauser	"	21	1	3	1	—	"	" "
3.	Bruder Michael von	Premstetten	30	—	5	—	1	Premstetten	" $\frac{12}{8}$
4.	Wagner Paul von	dto	31	—	7	—	1	dto	" "
5.	Spreitzer Marie	dto	10	—	4	—	1	dto	" $\frac{21}{8}$
6.	Berger Ludwig	dto	15	—	6	—	1	dto	" $\frac{29}{8}$

Journal

geimpft	nicht geimpft	Controll- Tag	Erfolg			geimpft mit Stoff von	Anmerkung					
			gut	ohne	unbekannt							
mit flüssigem Stoffe	trockenem Stoffe		wegen Krankheit	ausgeblieben	wegen ganz- lichen Abfall							
1	—		—	—	—			12. August	1	—	—	St. Peter 25/1 1870
1	—		—	—	—			dto	1	—	—	dto
1	—	—	—	—	21. dto	1	—	—	Post Nr. 2/1870			
1	—	—	—	—	dto	1	—	—	dto			
1	—	—	—	—	29. dto	1	—	—	Post Nr. 4/1870			
1	—	—	—	—	28. Septbr.	1	—	—	Wundarzt Blumauer in Döbl. Nr. 5/1870			

XXI. Alegat do L. W. kr. 742/77.**Odpis okólnika c. k. Namiestnictwa***we Lwowie z 16. czerwca 1875. l. 29052.***do wszystkich Pp. c. k. Starostów.**

Gdy poczynawszy od roku bieżącego szczepienie ochronne corocznie w każdej miejscowości przeprowadzonym będzie, odpada nadal w razie wybuchu ospy potrzeba szczepienia ochronnego w miejscowościach, przyległych do miejscowości ospą rodzinną nawiedzonych.

Poleca się przeto Panu, abyś na przyszłość w razie sprawdzenia wybuchu ospy rodzinnej zarządzał li tylko w miejscowości ospą rodzinną nawiedzonych szczepienie ochronne i rewakcynacją, którą lekarz delegowany do leczenia chorych ospą dotkniętych przy sposobności odwiedzin chorych wykonać winien.

D. j. w.

XXII. Alegat do L. W. kr. 742/77.**Odpis okólnika c. k. Namiestnictwa***z dnia 19. października 1876. do l. 48986.***do wszystkich Pp. c. k. Starostów.**

Odezwą z 2. kwietnia 1876. r. l. 6970 prez. 6. kwietnia b. r. l. 16727, ustanowił Wydział krajowy cztery nagrody (premie) po 200, 180, 150 i 100 zł. a. w. dla odszczególniających się przy szczepieniu ospy lekarzy.

Instrukcja.

W załączeniu ./ udziela Panu Starości instrukcję, według której nagrody lekarzom udzielane będą z poleceniem zapoznania z treścią tejże każdego lekarza, któremu szczepienie ospy będzie poruczone.

W bieżącym roku uwiadomisz Pan wszystkich lekarzy, którzy szczepienie ospy w powiecie odbyli, iż ubiegający się o nagrodę winni wnieść podania do c. k. Namiestnictwa za pośrednictwem dotyczącego Pana Starosty do końca listopada b. r.

D. j. w.

Subalegat do Alegatu XXII L. W. kr. 742/77.

Do l. Nam. 48986.

Instrukcja

co do udzielania nagród lekarzom odszczególniającym się przy szczepieniu ospy, ustanowionych przez Wydział krajowy w wysokości 200, 180, 150 i 100 zł. a. w.

1) Nagrody udziela Wydział krajowy na propozycję c. k. Namiestnictwa, powziętą na zasadzie zdania c. k. krajowej Rady zdrowia.

2) Lekarze ubiegający się o nagrodę, winni są przedkładać operat szczepienia wyrazić — czy i z jakich powodów do otrzymania nagrody się zgłaszają. Przytoczone przez lekarza na poparcie swej prośby okoliczności, mają być sprawdzone przez c. k. Starostwo.

3) Lekarze miejscy z urzędu bezpłatnie szczepiący, którym nie przydzielono wiejskiego okręgu szczepienia, są od ubiegania się o nagrodę wykluczeni.

Jako zasługa przy czynności szczepienia będzie uwzględniona:

1) Ilość skutecznie zaszczepionych względnie do liczby osób wykazanych do szczepienia w całym okręgu szczepienia, uwzględniając oraz stosunki miejscowe, utrudniające lub ułatwiające czynności lekarza szczepiącego.

2) Ilość wykazanych rewakcynacyi ze względu, że takowa u ludu naszego natrafia na silny opór.

XXIII. Alegat do L. W. kr. 742/1877.

Odpis reskryptu Wydziału krajowego.

z dnia 28. maja 1876. l. 5898.

do Zwierzchności gminnych

w Białej, Bochni, Brodach, Brzeżanach, Buczaczu, Chrzanowie, Dolinie, Drohobyczu, Gródku, Horodence, Jarosławiu, Jaworowie, Kamionce str., Kałuszu, Kołomyi, Kutach, Nadwórnej, Nowym Sączu, Podhajcach, Przemyśle, Rawie ruskiej, Rzeszowie, Samborze, Śniatynie, Sokalu, Stanisławowie, Stryju, Tarnopolu, Tarnowie, Trembowli, Tyśmienicy, Wieliczce, Zaleszczykach, Zbarażu, Złoczowie.

Celem możliwego oszczędzenia funduszu krajowego pod względem kosztów sanitarnych i szczepienia ospy, Wysoki Sejm uchwałą z 25. maja 1875. l. 484 polecił Wydziałowi krajowemu wezwać miasta znaczniejsze, które żadnych na lekarza dotąd nie ponoszą kosztów, — o ustanowienie stałego lekarza i weterynarza miejskiego na koszt gminy.

W wykonaniu tej uchwały wzywamy Zwierzchność gminną o jak najrychlejsze doniesienie, o ile czyniąc zadość miejscowym wymogom utrzymuje kosztem miasta miejskiego lekarza i weterynarza.

D. j. w.

XXIV. Alegat do L. W. kr. 742/77.

Odpis reskryptu Wydziału krajowego

z d. 13. czerwca 1876. l. 14.416.

do Zwierzchności gminnych

**w Bełzie, Dobromilu, Gorlicach, Haliczu, Jaśle, Kętach, Mikołajowie (powiat Żydaczów),
w Myślenicach, Oświęcimie, Podgórzu (pow. Wieliczka), Krośnie, Rohatynie, Sanoku,
Wadowicach, Żółkwi i Żywcu.**

Celem możliwego oszczędzenia funduszu krajowego pod względem kosztów sanitarnych i szczepienia ospy, polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, wezwać miasta znaczniejsze, które żadnych na lekarza dotąd nie ponoszą kosztów, o ustanowienie stałego lekarza i weterynarza miejskiego na koszt gminy.

W wykonaniu tego polecenia wzywamy Zwierzchność gminną o jak najrychlejsze doniesienie, o ile czyniąc zadość miejscowym wymogom, utrzymuje miasto kosztem funduszu gminnych miejskiego lekarza i weterynarza.

D. j. w.

XXV. Alegat do L. W. kr. 742/1877.

Spis 51 miast i miasteczek,

utrzymujących lekarzy i weterynarzy na koszt gmin.

51 miast i miasteczek, utrzymujących lekarzy i weterynarzy na koszt gmin.

Liczba porządk.	Miasta.	NAZWISKO lekarza.	NAZWISKO weterynarza.	Uwaga.	Liczba porządk.	Miasta.	NAZWISKO lekarza.	NAZWISKO weterynarza.	Uwaga.
1	Bełz	Chirurg Zygmunt Blum	z Sokala	wynagrodzenia nie podano, weterynarza, jak go potrzeba, wprowadza Zw. gm. z Sokala za wynagrodzeniem.	10	Halicz	Chirurg Karol Bojak	nie ma	wynagrodzenia nie podano.
2	Biała	Chirurg Edward Schwarz	niepotrzebny	wynagrodzenia nie podano.	11	Horodenka	Chirurg Leo Landes	nie ma	"
3	Bochnia	Dr. Lewandowski	Franciszek Waśniowski	lekarz pobiera wynagrodzenie 300 zł. rocznie, weterynarz otrzymuje każdorazowe wynagrodzenie.	12	Jasło	obsadzono do 33513 — nie podano nazwiska	sprawuje lekarz miejski	"
4	Brody	Paweł Goldhaber Dr. Med. jako fizyk i Emanuel Heilpern, chirurg miejski	jest weterynarz pow. i kontumacyjny	wynagrodzenia nie podano.	13	Jarosław	chir. Karol Nigburski	nie ma	pobiera rocznie 300 zł.
5	Brzeżany	Jakób Hirschhorn Dr. Med.	weterynarz wojskowy	wynagrodzenia nie podano.	14	Kamionka Strumiłowa	Chir. Łazarz Landau	weterynarz powiatowy	wynagrodzenia lekarza nie podano.
6	Buczacz	Chir. Hilary Gabel bezpłatny	bezpłatny	sprawuje wszystkie czynności urzędowe za przydzielone mu oględziny pośmiertne i bydła.	15	Kałuż	lekarz powiatowy za wynagrodzeniem z gminy	nie ma	—
7	Drohobycz	Dr. Med. Kellhofer, chir. Boruch Reich	dypl. weterynarz	wynagrodzenia nie podano.	16	Kęty	Dr. Ferdynand Długolecki	"	wynagrodzenia nie podano.
8	Gorlice	Chirurg Jerzy Koller	nie ma	"	17	Kołomyja	Dr. M. Władysław Głaczyński, chir. Ambroży Winter	wolno praktykujący Daniel Kisiel i Waltenberg	wynagrodzenia lekarza nie podano.
9	Gródek	Dr. Józef Tyll	weterynarz wojskowy miejscowy	"	18	Kuty	chir. Teodor Bardach	nie ma	wynagrodzenia nie podano, lekarz ten wypełnia także czynności weterynarza
					19	Mikołajów	jeszcze nieobsadzono	weterynarz wojskowy z Drohowyża	wynagrodzenia nie podano.
					20	Myślenice	Dr. Wiktor Łodziński	nie ma	wynagrodzenia nie podano.
					21	Nadwórna	chir. Maurycy Feuerstein	nie ma	wynagrodzenia nie podano, lekarz ten pełni także obowiązki weterynarza.

22	Nowy Sącz	Dr. Antoni Fritz	nie ma	wynagrodzenia nie podano, le- karz ten pełni także obowiązki weterynarza.
23	Oświęcim	chir. Jan Kohn	c. k. wetery- narz powiat. Karol Mion	lekarz pobiera 250 zł.
24	Podgórze	Chir. Eugeniusz Skakalski	nie ma	wynagrodzenia nie podano.
25	Podhajce	M. D. Januszkie- wicz — zastępcą chir. Sternschuss	nie ma	wynagrodzenia nie podano, le- karz ten wypeł- nia także czynno- ści weterynarza.
26	Przemyśl	Med. Dr. Antoni Haszeczyc	Piotr Lederer	lekarz pobiera rocznie 700 zł., weterynarz po- biera rocznie 80 zł.
27	Rawa ruska	nie ma	nie ma	lekarz powiatowy i chirurg Kibitz pełnią obowiązki.
28	Rohatyn	Chir. Franciszek Hirschberg	weterynarz powiatowy	wynagrodzenia nie podano.
29	Rzeszów	Dr. Adam Zagórski	pełni także czynności we- terynarza	"
30	Sanok	Med. Dr. Krzykowski	nie ma	wynagrodzenie roczne 200 zł.
31	Sambor	Dr. Władysław Tymaczkowski, fyzyk miejski	fyzyk miejski jest także we- terynarzem	wynagrodzenia nie podano.
32	Śniatyn	Chirurg Izaak Beer	weterynarz powiatowy	"
33	Sokal	Chir. Julian Mańkowski	weterynarz Towarzystwa gospodarsk.	wynagrodzenie lekarza 300 zł.
34	Stanisławów	lekarz Dr. Karol Koliński, zast. Dr. Józef Frankfurter	Jan Remirowski	lekarz rocznie 515 zł. zastępcą rocznie 300 zł. weterynarz ro- cznie 200 zł.

35	Stryj	Chir. Dymitr Temple	nie ma	wynagrodzenia nie podano, lekarz miejski sprawuje czynności weterynarza.
36	Tarnopol	Dr. Bernhard Lazarus	sprawuje także czynności weterynarza	wynagrodzenia nie podano.
37	Tarnów	Dr. Jan Metzger	Alexander Littech	"
38	Trembowla	Chir. Joachim Neustein	nie ma	"
39	Tysmienica	Chir. Antoni Buchta	weterynarz wojskowy w miejsu	"
40	Wadowice	Dr. Antoni Zapałowicz	nie ma	"
41	Wieliczka	Dr. Antoni Podobiński	pełni także służbę weterynarza	"
42	Zaleszczyki	Dr. Leodgard Gąsiorowski	nie ma	"
43	Zbaraż	Chir. Wilhelm Jeuner	weterynarz powiatowy	"
44	Złoczów	Dr. Marek Zuckerkandt	weterynarz Towarzystwa gospodarsk.	lekarz pobiera rocznie 300 zł.
45	Żółkiew	Chir. Dawid Rappaport	weterynarz wojskowy	pobiera rocznie 400 zł.
46	Żywiec	Dr. Karol Kronenberg	nie ma	wynagrodzenia nie podano.
47	Dolina	Dr. Teofil Witoszyński	nie ma	"
48	Jaworów	Chirurg Rubin Gabel	weterynarz wojskowy	roczna płaça 300 zł. dodatek 100 zł.
49	Chrzanów	Dr. Leon Klein	nie potrzeba	wynagrodzenia nie podano.
50	Dobromil	posada nieobsadzona.		—
51	Krosno	Chir. Dyonizy Marnokiewicz	nie ma	"

Odpis odezwy c. k. Namiestnictwa

z dnia 3. marca 1877 do L. 1574

do Wydziału krajowego.

7. Wykaz lekarzy
miejskich.

Na szacowne pismo z dnia 29. grudnia r. z. L. 25953 c. k. Namiestnictwo ma zaszczyt udzielić Świetnemu Wydziałowi krajowemu pod 7. wykaz lekarzy miejskich w Galicyi zestawiony na podstawie konskrypcyi lekarzy dokonanej z dniem 1. stycznia b. r. z uwagą, że równocześnie udzielono bióru sanitarnemu oraz rachunkowemu c. k. Namiestnictwa odpis rzeczzonego wykazu z przypomnieniem, że w tymże wymienieni lekarze obowiązani są do bezpłatnego pełnienia czynności policyjno-lekarskich w miejscu zamieszkania, oraz że przy zarządzeniu dorocznego ochronnego szczepienia ospy, c. k. Namiestnictwo nieomieszka przypomnieć c. k. Starostom, że lekarze miejscy są zobowiązani w miejscach zamieszkania dokonać szczepienia bezpłatnie.

D. j. w.

Wykaz lekarzy miejskich.

Powiat	Miasto	Imię i nazwisko lekarza miejskiego	Wynagrodzenie	U w a g a
Biała	Biała	chir. Edward Schwarz	250 zł.	
"	Oświęcim	chir. Jan Kohn	250 zł.	
"	Kęty	Dr. Ferdynand Dągołęcki	200 zł.	
Bóbrka	Chodorów	Dr. Kornel Mironowicz	bezpłatny	
Bochnia	Bochnia	Dr. Lewandowski	300 zł.	
Brody	Brody	Dr. Paweł Goldhaber	600 zł.	Emanuel Heilpern chir. miejski.
"	Załosce	chir. Dawid Bardach	bezpłatny	
Brzeżany	Brzeżany	Dr. Jakób Hirschhorn	"	
Brzesko	Brzesko	chir. Jan Janoschek	"	
"	Wojnicz	chir. Henryk Czernek	250 zł.	
Buczacz	Buczacz	chir. Hilary Gabel	bezpłatny	
"	Jazłowiec	chir. Maks Rosenbaum	"	
Cieszanów	Lubaczów	Dr. Kazimierz Ciepielowski	105 zł.	
Czortków	Czortków	chir. Adolf Ostersetzer	bezpłatny	

Powiat	Miasto	Imię i nazwisko lekarza miejskiego	Wynagrodzenie	U w a g a
Dąbrowa	Szczucin	Dr. Leon Feingold	bezpłatny	
Dolina	Dolina	Dr. Teofil Witoszyński	400 zł.	
Chrzanów	Chrzanów	Dr. Leon Klein	270 zł.	
Dolina	Bolechów	Dr. Ezechiel Stadler	500 zł.	
Dobromil	Dobromil	pos. nie obs.		
Drohobycz	Drohobycz	Dr. Seweryn Kellhofer	800 zł.	
"	Borysław	Dr. Salamon Kellhofer	200 zł.	
Gorlice	Gorlice	chir. Jerzy Koller	210 zł.	
"	Biecz	chir. Antoni Kotowicz	200 zł.	
Gródek	Gródek	chir. Józef Tyll	400 zł.	
Grybów	Grybów	Dr. Adam Jakóbowski	200 zł.	
"	Ciężkowice	chir. Karol Weiss	100 zł.	
Horodenka	Horodenka	chir. Leo Landes	bezpłatny	
Jarosław	Jarosław	chir. Karol Nigburski	300 zł.	
"	Radymno	chir. Abraham Reiss	bezpłatny	
"	Sieniawa	chir. Pinkas Morecki	"	
Jasło	Jasło	Dr. Stanisław Cięglewicz	400 zł.	
"	Fryszak	Dr. Bolesław Jozefczyk	150 zł.	

Powiat	Miasto	Imię i nazwisko lekarza miejskiego	Wynagrodzenie	U w a g a
Kamionka	Kamionka	chir. Łazarz Landau	50 zł.	
"	Busk	chir. Ignacy Mojseowicz	180 zł.	
"	Radziechów	chir. Juliusz Brand	bezpłatny	
Jaworów	Jaworów	chir. Rubin Gabel	400 zł.	
Kołomyja	Kołomyja	chir. Ambrozy Winter	250 zł.	
Kossów	Kuty	chir. Teodor Bardaeh	120 zł.	
Krosno	Krosno	chir. Dyonizy Mazurkiewicz	200 zł.	
"	Dukla	Dr. Karol Reiss	200 zł.	
"	Żmigród	chir. Witold Kluczycki	bezpłatny	
Łańcut	Łańcut	chir. Ignacy Arzt	120 zł.	
"	Leżajsk	chir. Adam Peszkowski	120 zł.	
Lisko	Lisko	chir. Józef Freisinger	bezpłatny	
"	Ustrzyki dolne	chir. Salamon Atlas	"	
"	Baligród	chir. Mikołaj Schubert	"	
"	Lutowiska	chir. Jakób Probst	80 zł.	
Lwów	Jaryczów nowy	chir. Maurycy Raps	157 zł.	
Mościska	Mościska	chir. Wilhelm Körner	100 zł.	
"	Sądowa Wisznia	chir. Henryk Raab	210 zł.	

Powiat	Miasto	Imię i nazwisko lekarza miejskiego	Wynagrodzenie	U w a g a
Myślenice	Myślenice	Dr. Wiktor Łodziński	220 zł.	
"	Jordanów	Dr. Jerzy Odrobina	200 zł.	
Nadwórna	Nadwórna	chir. Maurycy Feuerstein	bezpłatny	
N. Sącz	N. Sącz	Dr. Antoni Fritz	200 zł.	
"	Stary Sącz	chir. Karol Zankel	150 zł.	
"	Muszyna	pos. nie obs.	120 zł.	Chir. Stanowski, mianowany lek. miejsk., dyplomowany w Peszcie 1875, nie ma prawa praktykę wykonywać.
N. Targ	N. Targ	Dr. Herman Schein	400 zł.	
Pilzno	Pilzno	chir. Adam Karpiński	200 zł.	
"	Brzostek	Dr. Teodor Kaczyński	160 zł.	
Podhajce	Podhajce	Dr. Januszkiewicz	bezpłatny	
Przemyśl	Przemyśl	Dr. Antoni Haszczyc	700 zł.	
"	Niżankowice	Dr. Jan Jaworski	400 zł.	
Rohatyn	Rohatyn	chir. Franciszek Hirschberg	200 zł.	
"	Bursztyn	chir. Ignacy Ritter	bezpłatny	
"	Bołszowce	chir. Bernhard Chamajdes	"	
Ropczyce	Ropczyce	chir. Rudolf Schönthaler	100 zł.	
"	Sędziszów	Dr. Franciszek Sędzielowski	bezpłatny	
Rzeszów	Rzeszów	Dr. Adam Zagórski	200 zł.	

Powiat	Miasto	Imię i nazwisko lekarza miejskiego	Wynagrodzenie	U w a g a
Rudki	Rudki	chir. Józef Gizelt	bezpłatny	
"	Komarno	chir. Maurycy Bardasch	"	
Sanok	Sanok	Dr. Krzykowski	200 zł.	
"	Rymanów	Dr. Józef Dukiet	200 zł.	
Sambor	Sambor	chir. Jędrzej Maksymowicz	300 zł.	
Śniatyn	Śniatyn	chir. Izaak Beer	100 zł.	
"	Zabłotów	Dr. Leon Horn	bezpłatny	
Sokal	Sokal	chir. Julian Mańkowski	300 zł.	
"	Bełż	chir. Gofryk	bezpłatny	
Stanisławów	Stanisławów	chir. Karol Koliński Dr. Frankfurter	515 zł. 300 "	
"	Halicz	chir. Karol Bojak	200 zł.	
Stare miasto	Stare miasto	chir. Stanisław Obuszkiewicz	bezpłatny	
" "	Starasól	Dr. Leonard Dąbrowski	250 zł.	
Stryj	Stryj	chir. Dymitr Temple	400 zł.	
Tarnobrzeg	Tarnobrzeg	Adolf Reifer	bezpłatny	
"	Baranów	Dr. Feliks Białkowski	"	
"	Rozwadów	Dr. Samuel Ebersohn	50 zł.	
Tarnopol	Tarnopol	Dr. Bernard Lazarus	400 zł.	

Powiat	Miasto	Imię i nazwisko lekarza miejskiego	Wynagrodzenie	U w a g a
Tarnów	Tarnów	Dr. Jan Metzger	500 zł.	
"	Tuchów	Dr. Alfred Kalisz	365 zł.	
"	Żabno	chir. Joachim Grabkiewicz	150 zł.	
Trembowła	Trembowła	chir. Joachim Neustein	250 zł.	
Tłumacz	Tysmienica	chir. Antoni Buchta	bezpłatny	
Turka	Turka	chir. Salamon Kellhoffer	100 zł.	
Wadowice	Wadowice	Dr. Antoni Zapałowicz	300 zł.	
"	Andrychów	Dr. Franciszek Kawalerski	200 zł.	
"	Zator	Stanisław Körner	200 zł.	
Wieliczka	Wieliczka	Dr. Antoni Podobiński	400 zł.	
"	Podgórze	Dr. Eugeniusz Skakalski	300 zł.	
"	Skawina	Dr. Tomasz Świerz	200 zł.	
"	Dębczyce	chir. Wincenty Anderle	200 zł.	
Zaleszczyki	Zaleszczyki	Dr. Leodgard Gąsiorowski	bezpłatny	
Zbaraż	Zbaraż	chir. Wilhelm Jeuner	300 zł.	
Złoczów	Złoczów	Dr. Marek Zuckerkancl	300 zł.	
Żółkiew	Żółkiew	chir. Dawid Rappaport	400 zł.	
"	Kulików	chir. Emanuel Bardon	bezpłatny	

Powiat	Miasto	Imię i nazwisko lekarza miejskiego	Wynagrodzenie	U w a g a
Żółkiew	Mosty	chir. Stanisław Dereń	bezpłatny	
Żydaczów	Mikołajów	chir. Teodor Kotowicz	250 zł.	
"	Żurawno	chir. Ignacy Markel	bezpłatny	
"	Rozdół	chir. Naftali Kohn	"	
Żywiec	Żywiec	Dr. Karol Kronenberg	200 zł.	

Z bióra sanitarnego c. k. Namiestnictwa.

Lwów dnia 3. marca 1877.

Dr. Biesiadecki w. r.

XXVII. Alegat do L. W. kr. 742/1877.

Odpis wniosku

Oddziału rachunkowego Wydziału krajowego

z dnia 21. lipca 1876 do L. R. 11436., L. W. kr. 18687/1876.

Uchwałą sejmową z dnia 22. kwietnia 1876 polecono Wydziałowi krajowemu:

1. uregulować sprawę szczepienia ospy i służby sanitarnej i dążenie do możliwego obniżenia wydatków tej rubryki (Rub. IV. i V. fund. kraj.);

2. ażeby o ile to być może, oddzielnie prowadzone były rachunki wydatków z powodu zarazy księgosuszu ponoszonych, i ażeby takowe w zamknięciach rachunków wykazywane były, pod osobną pozycją;

3. zdać sprawę z wnioskiem na najbliższej sessyi sejmowej.

Sprawę ad 1. poruszył Wysocki Wydział kr. osobnem przypomnieniem z urzędu które się znajduje w Dep. V.

W sprawie ad 2. polecono do L. W. 12553/1876. Oddziałowi rachunkowemu, aby „o ile to być może oddzielnie prowadził rachunki ryczałtów z powodu zarazy księgosuszu ponoszonych i aby wnioski odpowiednie przedstawił Wydziałowi krajowemu.“

Sprawy wydatków podróży z powodu wybuchu zarazy bydła normuje okólnik prezydjalny z dnia 30. sierpnia 1866 L. 7697/praes. następnie:

Z kosztów podróży rodzaju powyższego ponosi kosztą podwód urzędujących lekarzy fundusz krajowy, —

zaś ich dyety fundusz kameralny.

Nakazy do przedsiębrania tych komisji (delegowanie) wydają lekarzom organa rządowe. — Partykularze czyli rachunki kosztów podróży tychże lekarzy przedkładane bywają przez c. k. Starostwa do c. k. Namiestnictwa, które takowe po zrewidowaniu i za-
twierdzeniu przez protomeyka i po sprawdzeniu przez c. k. Izbę obrachunkową, udziela ante expeditionem Wydziałowi krajowemu do zrewidowania przez Oddział rachunkowy co do przypadających na fundusz krajowy kosztów podwód, prenotowania a następnie do zarządzenia zwrotu takowych.

Lekarze najczęściej delegowani bywają do komisji z powodu równocześnie wybuchłych epidemii między ludźmi i różnorodnych zaraz na bydło, jak n. p. zapalenie śledziony (*Milzbrand*), zaraza raciczna (*Klauenseuche*), zaraza pyskowa (*Maulseuche*), księgosusz (*Löserdürre*) i t. p.

Po odbytej komisji składają lekarze rachunki kosztów podróży zbiorowo, to jest na wszystkie załatwione komisje razem w jednym rachunku, nie odszczególniając, ile przypada n. p. za komisję odbytą z powodu jakiej epidemii, a ile za komisję z powodu księgosuszu lub jakiej innej zarazy na bydło. — W takim wypadku nie jest w stanie Oddział rachunkowy wykazać osobno w swych księgach, jaka kwota przypada na poczet tej lub owej pozycji, chyba by samowolnie dokonał rozdzielenia kosztów podróży wedle rodzajów epidemii lub zarazy.

Uchwała zatem sejmowa z d. 22. kwietnia 1876 nakazująca oddzielne prowadzenie rachunku wydatków z powodu zarazy księgosuszu urosłych, może być wykonaną dopiero w przyszłości, a względnie od 1. stycznia 1877, jeżeli c. k. Namiestnictwo rozporządzi, ażeby:

1. Lekarze delegowani do komisji sanitarnych, składali rachunki kosztów podróży oddzielnie:

- a) na wypadki epidemii;
- b) „ „ zarazy księgosuszu;
- c) „ „ innej zarazy bydła;

2. c. k. Starostwa przy przedkładaniu takich partykularzy baczili na te wymogi odszczególnienia i w razie zaniedbania ze strony lekarzy zwracali im do uzupełnienia lub przerobienia te partykularze, — albo też ażeby Starostwa w klauzuli kontestacyjnej dokładnie wymieniali, jaka kwota przypada na każdą z pomienionych rodzajów komisji;

3. ażeby c. k. Starostwa w razie zarządzzonego zamknięcia i strzeżenia granic przez wojsko w okolicach zarazą dotkniętych, dokładnie podawały wojskowym władzom nazwę zarazy, poczem organa c. k. wojskowe zobowiązane być mają składać również oddzielne rachunki na kosztą z powodu księgosuszu a osobno na kosztą z powodu innej zarazy urosłe.

Oddział rachunkowy przeto wnosi:

1. Wysoki Wydział krajowy raczy zawezwać c. k. Rząd, a względnie c. k. Namiestnictwo o wydanie stosownych w ustępach 1. 2. 3. wymienionych rozporządzeń;

2. W tym duchu przedłożyć sprawozdanie do Sejmu, z uwzględnieniem nastąpić mogącej odpowiedzi c. k. Namiestnictwa.

D. j. w.

XXVIII. Alegat do L. W. 742-77.**Odpis odezwy Wydziału krajowego***z dnia 25. lipca 1876 do L. W. kr. 18687***do Świetnego c. k. Namiestnictwa.**

Uchwałą sejmową z dnia 22. kwietnia 1876 polecono między innemi Wydziałowi krajowemu, ażeby o ile to być może oddzielnie prowadzone były rachunki wydatków z powodu zarazy księgosuszu ponoszonych i ażeby takowe w zamknięciach rachunków wykazywane były, pod osobną pozycją.

Wydział krajowy zamierza od 1. stycznia 1877 wprowadzić w wykonanie tę uchwałę sejmową, uprasza jednak Świetne c. k. Namiestnictwo o zarządzenie, ażeby:

1. Lekarze delegowani do komisij sanitarnych, składali rachunki kosztów podróży oddzielnie:

- a) na wypadki epidemii,
- b) „ „ zarazy księgosuszu,
- c) „ „ innej zarazy bydła;

2. c. k. Starostwa przy przedkładaniu takich partykularzy baczili na te wymogi odszczególnienia i w razie zaniedbania ze strony lekarzy zwracali im do uzupełnienia lub przerobienia te partykularze, albo też ażeby Starostwa w klauzuli kontestacyjnej dokładnie wymienili, jaka kwota przypada na każdą z pomienionych rodzajów komisji;

3) ażeby c. k. Starostwa w razie zarządzonego zamknięcia i strzeżenia granic przez wojsko w okolicach zarazą dotkniętych, dokładnie podawały wojskowym władzom nazwę zarazy, — poczem organa c. k. wojskowe zobowiązane być mają, składać również oddzielne rachunki na koszt z powodu księgosuszu a osobno na koszt z powodu innej zarazy urosłe.

Ponieważ w sprawie tej ma być Wysokiemu Sejmowi na najbliższej sessyi sejmowej przedłożone sprawozdanie, przeto Wydział krajowy ma zaszczyt prosić Świetne c. k. Namiestnictwo o rychłe zarządzenie w tym względzie i o zawiadomienie go o skutku.

D. j. w.

XXIX. Alegat do L. W. kr. 742/1877.**Odpis okólnika c. k. Namiestnictwa***z dnia 13. sierpnia 1876 l. 36455.***do wszystkich Pp. c. k. Starostów.**

Uchwałą Wys. Sejmu krajowego z dnia 22. kwietnia 1876. polecono między innemi Wydziałowi krajowemu, aby oddzielnie prowadzone były rachunki wydatków z powodu zarazy na bydło księgosuszem zwanej, przypadających w myśl §. 33. ustawy z dnia 29. czerwca 1868 na fundusz krajowy i aby takowe w zamknięciach rachunków wykazy-

wano pod osobną pozycją. Ponieważ Wydział krajowy od 1. stycznia 1877. r. tem pewniej zamierza wprowadzić w wykonanie tą uchwałą sejmową nakazane utrzymywanie ewidencji wydatków wspomnianych, o ile że na najbliższej sessji sejmowej ma w tej sprawie przedłożyć Sejmowi sprawozdanie; przeto zarządza się:

1) Lekarze delegowani do komisij sanitarnych winni składać rachunki kosztów podróży oddzielnie, a mianowicie:

- a) na wypadki epidemii;
- b) „ „ zarazy księgosuszu;
- c) „ „ innej zarazy bydła.

2) Pan c. k. Starosta ma ściśle baczyć na te wymogi oszczędności przy przedkładaniu takich partykularzy do potwierdzenia potrzeby delegowania komisji sanitarnej i odpowiedniego do czynności użycia czasu i w razie zaniedbania ze strony lekarzy zwracać im partykularze do uzupełnienia lub przerobienia, gdyby w klauzuli kontestacyjnej nie dało się dokładnie wymienić, jaka kwota przypada za każdą z pomienionych rodzajów komisję.

3) W razie zarządzonego zamknięcia i strzeżenia granic przez wojsko lub żandarmerję w okolicach zarazą dotkniętych, będzie P. Starosta dokładnie podawał wojskowym władzom nazwę zarazy, poczem c. k. organa wojskowe zobowiązane być mają składać również oddzielne rachunki z powodu księgosuszu a osobno na koszt z powodu innej zarazy urosłe. Gdybyś Pan jednak przy potwierdzeniu wykazów posterunkowych spostrzegł niedokładności, winienesz je zaraz zwrócić dotyczącej komisji zawiadowczej do przerobienia.

O treści powyższego rozporządzenia, które od 1. września b. r. ma być wykonywane, zawiadomisz Pan wszystkich lekarzy w powiecie zamieszkałych, oraz polecisz lekarzowi powiatowemu, aby również przy sprawdzeniu partykularzy prywatnych lekarzy wytykał i usuwał wszelkie w tej mierze spostrzeżone usterki i niedokładności.

D. j. w.

XXX. Alegat do L. W. kr. 742/1877.

Odpis odezwy c. k. Prezydium Namiestnictwa

dnia 27. stycznia 1877 L. 649 pr.

do Wydziału krajowego we Lwowie.

W celu przeprowadzenia organizacyi lekarzy powiatowych w Galicyi, ma być Wys. Ministerstwu spraw wewnętrznych przedłożony jak najspieszniej projekt co do ilości ustanowić się mających okręgów sanitarnych.

2. Subalegata.

W załączeniu /./ mam zaszczyt udzielić świetnemu Wydziałowi zestawiony przez Namiestnictwo projekt i upraszać, by takowy zechciał w myśl §. 7. ustawy z 30. kwietnia 1870. r. jak najspieszniej objawić swe zdanie, czyli zgadza się na ilość okręgów sanitarnych wymienioną w tymże projekcie, jako też i na połączenie podanych powiatów politycznych w okręgi sanitarne.

D. j. w.

1. Subalegat do Alegatu XXX. L. W. kr. 742/1877.

Post - Zahl.	Sanitäts-Bezirke und Amtssitz des Bezirksarztes.	Politische Bezirke.	Flächenraum in □ Meilen.	Bevölkerung.	Stadt und Marktflecke.	D ö r f e r.	Zusammen Gemeinden.
1	Biała	Biała	11.4	71985	4	71	75
2	Krakau	Chrzanów	12.4	59015	7	133	140
		Krakau	8.6	45981	1	142	143
		Wieliczka	12.6	80365	5	209	214
3	Wadowice	Wadowice	15.8	76785	5	124	129
		Myślenice	19.7	70065	3	70	73
4	Saybusch	Saybusch	19.3	66737	3	67	70
5	Neumarkt	Neumarkt	19.5	53103	3	63	66
6	Neu - Sandec	Neu - Sandec	23.3	82470	5	203	208
7	Limanowa	Limanowa	16.4	55137	2	109	111
8	Bochnia	Bochnia	14.1	72050	5	165	170
		Brzesko	14.3	67168	5	106	111
9	Gorlice	Gorlice	15.0	54455	4	94	98
		Grybów	10.3	39080	3	68	71
10	Jasło	Jasło	13.6	64668	6	126	132
11	Krosno	Krosno	16.5	62248	4	106	110
12	Tarnów	Tarnów	13.8	70950	3	112	115
13	Dąbrowa	Dąbrowa	10.7	47636	2	113	115
14	Pilzno	Pilzno	14.5	51762	5	101	106
		Ropczyce	13.1	46961	4	81	85
15	Kolbuszowa	Kolbuszowa	15.2	56081	2	69	71
16	Mielec	Mielec	14.5	44694	2	111	113
17	Tarnobrzeg	Tarnobrzeg	16.9	49135	4	83	87
18	Nisko	Nisko	17.2	50150	4	59	63
19	Rzeszów	Rzeszów	21.6	92051	8	106	114
20	Łańcut	Łańcut	19.9	89007	5	97	102
21	Sanok	Sanok	21.9	64604	9	142	151
		Brzozów	12.4	51324	4	89	93
22	Jarosław	Jarosław	24.9	76708	4	110	114
23	Cieszanów	Cieszanów	19.8	53893	6	128	134
24	Bircza	Bircza	15.2	47902	5	94	99
25	Przemyśl	Przemyśl	17.1	66393	6	119	125
		Mościska	13.3	48795	4	84	88
26	Sambar	Sambar	17.2	63364	2	99	101
		Rudki	12.9	44884	2	79	81
27	Staremiasto	Staremiasto	13.5	41614	4	51	55

Post-Zahl	Sanitäts-Bezirke und Amtssitz des Bezirksarztes.	Politische Bezirke.	Flächenraum in □ Meilen.	Bevölkerung.	Stadt und Marktflecke.	D ö r f e r.	Zusammen Gemeinden.
28	Liško	Lisko	32.9	62120	4	182	186
29	Turka	Turka	24.8	43804	2	70	72
30	Drohobycz	Drohobycz	24.9	69908	1	72	73
31	Gródek	Gródek	13.7	47499	2	76	78
		Jaworów	15.9	53022	3	66	69
32	Lemberg	Lemberg	21.7	149568	4	130	134
		Bóbrka	17.3	47878	6	108	114
33	Zólkiew	Zólkiew	21.6	57028	3	101	104
34	Rawa	Rawa	24.4	66159	7	120	127
35	Sokal	Sokal	22.5	58591	5	116	121
36	Kamionka	Kamionka	26.4	63338	7	77	84
37	Brody	Brody	32.3	140177	9	120	129
38	Złoczów	Złoczów	30.0	93445	9	139	148
39	Przemyślany	Przemyślany	16.6	50178	5	78	83
40	Rohatyn	Rohatyn	19.6	64230	9	98	107
41	Stryj	Stryj	32.5	64976	3	102	105
42	Żydaczów	Żydaczów	16.0	50258	6	74	80
43	Kałusz	Kałusz	19.3	58472	2	67	69
44	Dolina	Dolina	43.7	61088	4	75	79
45	Brzeżany	Brzeżany	19.0	65884	4	75	79
46	Podhajce	Podhajce	15.9	56999	3	53	56
47	Zbaraż	Zbaraż	14.8	43850	1	70	71
48	Skalat	Skalat	14.4	63012	4	56	60
49	Tarnopol	Tarnopol	18.3	85135	2	82	84
		Trembowla	9.2	40150	4	46	50
50	Husiatyn	Husiatyn	16.9	61113	5	54	59
51	Czortków	Czortków	10.4	60837	5	50	55
52	Buczacz	Buczacz	18.8	79271	2	78	80
53	Tłumacz	Tłumacz	17.7	78912	5	62	67
54	Stanisław	Stanisław	13.6	66406	5	63	68
		Bohorodeczany	16.3	47088	3	39	42
55	Nadwórna	Nadwórna	33.8	51882	2	42	44
56	Kolomea	Kolomea	21.0	95038	5	81	86
57	Śniatyn	Horodenka	14.5	63872	4	50	54
		Śniatyn	10.5	61174	2	38	40
58	Zaleszczyki	Zaleszczyki	14.6	69476	5	66	71
59	Borszczów	Borszczów	13.9	68436	8	58	66
60	Kossów	Kossów	35.3	65711	3	43	46

2. Subalegat do Alegatu XXX. L. W. kr. 742/1877.

Liczba porządkowa	Powiat zdrowia i siedziba lekarza powiatowego.	Powiaty polityczne.	Powierzchnia w □ milach.	Zaludnienie.	Miasta i mia- steczka.	W s i e.	Ogółem gmin.	Siedziba lekarza powiatowego.	Powierzchnia w □ milach.	Zaludnienie.	Miasta i mia- steczka.	W s i e.	Ogółem gmin.
1	Biała	Biała	11·4	71985	4	71	75	Biała	11·4	71981	4	71	75
2	Kraków	Chrzanów Kraków Wieliczka	12·4 8·6 12·6	59015 45981 80365	7 1 5	133 142 209	140 143 214	Kraków	33·6	185361	13	484	497
3	Wadowice	Wadowice Myślenice	15·8 19·7	76785 70065	5 3	124 70	129 73	Wadowice	35·5	146850	8	194	202
4	Żywiec	Żywiec	19·3	66737	3	67	70	Żywiec	19·3	66737	3	67	70
5	Nowy Targ	Nowy Targ	19·5	53103	3	63	66	Nowy Targ	19·5	53103	3	63	66
6	Nowy Sącz	Nowy Sącz	23·3	82470	5	203	208	Nowy Sącz	23·3	82470	5	203	208
7	Limanowa	Limanowa	16·4	55137	2	109	111	Limanowa	16·4	55137	2	109	111
8	Bochnia	Bochnia Brzesko	14·1 14·3	72050 67168	5 5	165 106	170 111	Bochnia	28·4	139218	10	271	281
9	Gorlice	Gorlice Grybów	15·0 10·3	54455 39080	4 3	94 68	98 71	Gorlice	25·3	93535	7	162	169
10	Jasło	Jasło	13·6	64668	6	126	132	Jasło	13·6	64668	6	126	132
11	Krosno	Krosno	16·5	62248	4	106	110	Krosno	16·5	62248	4	106	110
12	Tarnów	Tarnów	13·8	70950	3	112	115	Tarnów	13·8	70950	3	112	115
13	Dąbrowa	Dąbrowa	10·7	47636	2	113	115	Dąbrowa	10·7	47636	2	113	115
14	Pilzno	Pilzno Ropczyce	14·5 13·1	51762 46961	5 4	101 81	106 85	Pilzno	27·6	98723	9	182	191
15	Kolbuszowa	Kolbuszowa	15·2	56081	2	69	71	Kolbuszowa	15·2	56081	2	69	71
16	Mielec	Mielec	14·5	44694	2	111	113	Mielec	14·5	44694	2	111	113
17	Tarnobrzeg	Tarnobrzeg	16·9	49135	4	83	87	Tarnobrzeg	16·9	49135	4	83	87
18	Nisko	Nisko	17·2	50150	4	59	63	Nisko	17·2	50150	4	59	63
19	Rzeszów	Rzeszów	21·6	92051	8	106	114	Rzeszów	21·6	92051	8	106	114
20	Łańcut	Łańcut	19·9	89007	5	97	102	Łańcut	19·9	89007	5	97	102
21	Sanok	Sanok Brzozów	21·9 12·4	64604 51324	9 4	142 89	151 93	Sanok	34·3	115928	13	231	244
22	Jarosław	Jarosław	24·9	76708	4	110	114	Jarosław	24·9	76708	4	110	114
23	Cieszanów	Cieszanów	19·8	53893	6	128	134	Cieszanów	19·8	53893	6	128	134
24	Bircza	Bircza	15·2	47902	5	94	99	Bircza	15·2	47902	5	94	99
25	Przemyśl	Przemyśl Mościska	17·1 13·3	66393 48795	6 4	119 84	125 88	Przemyśl	30·4	115188	10	203	213
26	Sambor	Sambor Rudki	17·2 12·9	63364 44884	2 2	99 79	101 81	Sambor	30·1	108248	4	178	182
27	Staremiasto	Staremiasto	13·5	41614	4	51	55	Staremiasto	13·5	41614	4	51	55

Liczba porządkowa	Powiat zdrowia i siedziba lekarza powiatowego.	Powiaty polityczne.	Powierzchnia w □ milach.	Zaludnienie.	Miasta i mia- steczka.	W s i e.	Ogółem gmin.	Siedziba lekarza powiatowego.	Powierzchnia w □ milach.	Zaludnienie.	Miasta i mia- steczka.	W s i e.	Ogółem gmin.
28	Lisko	Lisko	32.9	62120	4	182	186	Lisko	32.9	62120	4	182	186
29	Turka	Turka	24.8	43804	2	70	72	Turka	24.8	43804	2	70	72
30	Drohobycz	Drohobycz	24.9	69908	1	72	73	Drohobycz	24.9	69908	1	72	73
31	Gródek	Gródek Jaworów	13.7 15.9	47499 53022	2 3	76 66	78 69	Gródek	29.6	100521	5	142	147
32	Lwów	Lwów Bóbrka	21.7 17.3	149568 47878	4 6	130 108	134 114	Lwów	39.0	197446	10	238	248
33	Żółkiew	Żółkiew	21.6	57028	3	101	104	Żółkiew	21.6	57028	3	101	104
34	Rawa	Rawa	24.4	66159	7	120	127	Rawa	24.4	66159	7	120	127
35	Sokal	Sokal	22.5	58591	5	116	121	Sokal	22.5	58591	5	116	121
36	Kamionka	Kamionka	26.4	63338	7	77	84	Kamionka	26.4	63338	7	77	84
37	Brody	Brody	32.3	140177	9	120	129	Brody	32.3	140177	9	120	129
38	Złoczów	Złoczów	30.0	93445	9	139	148	Złoczów	30.0	93445	9	139	148
39	Przemyślany	Przemyślany	16.6	50178	5	78	83	Przemyślany	16.6	50178	5	78	83
40	Rohatyn	Rohatyn	19.6	64230	9	98	107	Rohatyn	19.6	64230	9	98	107
41	Stryj	Stryj	32.5	64976	3	102	105	Stryj	32.5	64976	3	102	105
42	Żydaczów	Żydaczów	16.0	50258	6	74	80	Żydaczów	16.0	50258	6	74	80
43	Kałusz	Kałusz	19.3	58472	2	67	69	Kałusz	19.3	58472	2	67	69
44	Dolina	Dolina	43.7	61088	4	75	79	Dolina	43.7	61088	4	75	79
45	Brzeżany	Brzeżany	19.0	65884	4	75	79	Brzeżany	19.0	65884	4	75	79
46	Podhajce	Podhajce	15.9	56999	3	53	56	Podhajce	15.9	56999	3	53	56
47	Zbaraż	Zbaraż	14.8	43850	1	70	71	Zbaraż	14.8	43850	1	70	71
48	Skalał	Skalał	14.4	63012	4	56	60	Skalał	14.4	63012	4	56	60
49	Tarnopol	Tarnopol Trembowla	18.3 9.2	85135 40150	2 4	82 46	84 50	Tarnopol	27.5	125285	6	128	134
50	Husiatyn	Husiatyn	16.9	61113	5	54	59	Husiatyn	16.9	61113	5	54	59
51	Czortków	Czortków	10.4	60887	5	50	55	Czortków	10.4	60887	5	50	55
52	Buczacz	Buczacz	18.8	79271	2	78	80	Buczacz	18.8	79271	2	78	80
53	Tłumacz	Tłumacz	17.7	78912	5	62	67	Tłumacz	17.7	78912	5	62	67
54	Stanisławów	Stanisławów Bohorodczany	13.6 16.3	66406 47088	5 3	63 39	68 42	Stanisławów	29.9	113494	8	102	110
55	Nadwórna	Nadwórna	33.8	51882	2	42	44	Nadwórna	33.8	51882	2	42	44
56	Kołomyja	Kołomyja	21.0	95038	5	81	86	Kołomyja	21.0	95038	5	81	86
57	Śniatyn	Horodenka Śniatyn	14.5 10.5	63872 61174	4 2	50 38	54 40	Śniatyn	25.0	125046	6	88	94
58	Zaleszczyki	Zaleszczyki	14.6	69476	5	66	71	Zaleszczyki	14.6	69476	5	66	71
59	Borszczów	Borszczów	13.9	68436	8	58	66	Borszczów	13.9	68436	8	58	66
60	Kossów	Kossów	35.3	65711	3	43	46	Kossów	35.3	65711	3	43	46

Odpis odezwy Wydziału krajowego

z dnia 6. lutego 1877. do L. W. kr. 3162/77.

wystosowanej do c. k. Prezydium Namiestnictwa.

Szacowną odezwą z dnia 27. stycznia b. r. do l. 694 udzieliło Światne c. k. Prezydium wykaz 60. okręgów sanitarnych, jako projekt dla c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych do ustanowienia c. k. rządowych posad lekarzy powiatowych Wydziałowi krajowemu, w myśl §. 7. ustawy z 30. kwietnia 1870. dla objawienia zdania, o ile Wydział krajowy zgadza się na proponowaną ilość okręgów sanitarnych, jakoteż na połączenie wymienionych w projekcie powiatów politycznych w jeden okręg sanitarny?

W odpowiedzi na to wezwanie mamy zaszczyt oznajmić co następuje:

Wspomniany projekt ustanawia tylko 60 okręgów sanitarnych, zatem o 14 mniej, aniżeli kraj posiada okręgów politycznych powiatowych. Dwanaście okręgów sanitarnych mieści w sobie po dwa okręgi polityczne, a jeden obejmuje aż trzy. Tak pod względem przestrzeni jak zaludnienia, te złożone okręgi dają cyfry bardzo wysokie. Dwa tylko zawierają przeszło po 90 tysięcy ludności i 25 do 27 mil kwadratowych, reszta ma przeszło po 100 do 197 tysięcy ludności na przestrzeni 27 do 39 mil kwadratowych.

Zestawiwszy te cyfry z postanowieniami ustawy z 30. kwietnia 1870, mianowicie jeżeli zważymy przydzielony §. 8. ustawy zakres działania i włożone na lekarza powiatowego obowiązki, jako to: ogólny nadzór spraw sanitarnych, bezpośrednie współdziałanie w sprawowaniu urzędowania zdrowotnego, przy asenterunkach, epidemiach, epizocjach, opiniowanie i raportowanie w sprawach zdrowotnych, objazdy perjodyczne okręgów i podróże w pojedynczych wypadkach, nareszcie urzędowanie jako lekarz sądowy, — wątpić należy, czy w rozmiarach przedstawionego projektu lekarze powiatowi złożonych okręgów zadaniu swemu z pożytkiem dla spraw tymże poruczonych podołać będą w stanie.

Wprawdzie §. 7. powołanej ustawy przewidując, że okręg sanitarny w odpowiednich potrzebach stosunkach mógłby obejmować kilka politycznych okręgów, określa na taki wypadek stosunek lekarza okręgowego do przełożonych c. k. Starostów odnosnych powiatów politycznych — niepodobna jednak ludzię nadzieją pomyślnego skutku tych zarządzeń w obec wyjątkowych stosunków kraju nawiedzanego przez częste i srogo grasujące endemie i epidemie, przy trudnych środkach komunikacyjnych, w okolicach nieposiadających wcale osiedlonych na prowincyi lekarzy lub w małej stosunkowo liczbie do przestrzeni i ludności, w okręgach obejmujących 10 do 13 miasteczek i 231, 271, lub jak w krakowskim okręgu 484 gmin!

W krajach koronnych, których stosunki wewnętrznej administracji, dobrobytu i komunikacji o wiele wyżej się ustaliły, które mniej stoją otworem rozlicznym klęskom sanitarnym, zniewoliło doświadczenie do utworzenia posad lekarzy okręgowych w każdym politycznym powiecie, jak w Sologrodzie, Karyntyi i Dalmacyi — o ileż konieczniejszą potrzeba usystemizowania posady lekarza rządowego w każdym starostwie Galicyi — przekonać mogą liczne reklamacje pojedynczych powiatowych reprezentacji o utrzymanie czasowo nieobsadzanych posad lekarzy rządowych, zniewalające Wydział krajowy do usilnego poparcia tychże u c. k. Rządu.

Jak niedostateczną jest służba sanitarna w kraju, przekonywują daty statystyczne, wykazując śmiertelność ludności dziesiątkowanej przez choroby zaraźliwe, szerzące się po

kraju, a zaniedbanie przepisów sanitarnych przyczynia się do progresywnego zdegenerowania ludności.

Stan stosunków zdrowotnych oddziaływa najniekorzystniej na materyalny byt kraju, ujmuje i ubezwładnia tysiące rąk dla pożytecznej i produktywnej pracy, wymagając wielkiego nakładu na pielęgnowanie niepożytecznego charłactwa i na ofiary miłosierdzia!

Asenterunkowe komisye udzielić mogą najwiarygodniejszego świadectwa, jakim skarłowaciałym i wycieńczonym rekrutem zapełniają się szeregi armii, powołanej na obsługę Państwa!

Jeżeli tyle więc żywotnych interesów przemawia za najodpowiedniejszym uregulowaniem okręgów sanitarnych, połączony z większą ilością posad, koszt nie będzie groszem straconym marnie, rzekoma zaś oszczędność musiałaby się odwetować niepowrotną stratą!

Z wyliczonych powyżej przyczyn Wydział krajowy postanowił oświadczyć zdanie, wyrażając potrzebę zastosowania okręgów sanitarnych do istniejących powiatów politycznych w liczbie 74 — uznając dla stosunków tutejszo-krajowych wcale niekorzystnem łączenie powiatów politycznych w jeden okręg sanitarny.

Nadto musi Wydział krajowy ze względu na fundusz krajowy zastrzedz się przeciw tak rozległym okręgom sanitarnym, a to ze względu na koszta podróży w sprawach sanitarnych opłacane z funduszu krajowego.

Objazdy tak wielkich przestrzeni podniosłyby znacznie dotychczasowe na ten cel wydatki, tem bardziej, że lekarze okręgowi mieliby prawo do żądania zwrotu kosztów podróży w stosunku extrapoczty, a nie w stosunku milowego, jak dotychczas lekarze wolno praktykujący, do tych czynności używani pobierają.

D. j. w.

